ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТИТЕ НА ФПС „ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“ 2019 г.

Обединен отчет за дейностите на СНЦ“„Зелени Балкани““ и СНЦ „„„Зелени Балкани“-Стара Загора“

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРОЕКТИ И ДОНОРИ

II. КОНСЕРВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

1. КОНСЕРВАЦИЯ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВЛАЖНИ ЗОНИ И ГОРИ

1.1. ПОМОРИЙСКО ЕЗЕРО

1.2. ЯЗОВИР КОНУШ

1.3. ГОРИ

2. КОНСЕРВАЦИЯ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РЕДКИ И ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ И ТЕХНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ

2.1. ЛЕШОЯДИ

2.2. ЦАРСКИ ОРЕЛ

2.3. ЛОВЕН СОКОЛ

2.4. БЕЛОШИПА ВЕТРУШКА

2.5. ЧЕРВЕНОГУША ГЪСКА

2.6. БЯЛ ЩЪРКЕЛ

2.7. ПРИЛЕПИ

2.8. КИТОПОДОБНИ БОЗАЙНИЦИ

3. СРЕДНО-ЗИМНО ПРЕБРОЯВАНЕ НА ВОДОЛЮБИВИТЕ ПТИЦИ

III. ОПАЗВАНЕ „EX SITU”- СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ДИВИ ЖИВОТНИ

IV. КОНФЕРЕНЦИИ, СЕМИНАРИ, МЕЖДУНАРОДНИ СРЕЩИ

V. ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМИРАНОСТ И АНГАЖИРАНОСТ

1. ПУБЛИЧНИ КАМПАНИИ

2. РАБОТА С ДОБРОВОЛЦИ

3. ИНТЕРНЕТ “ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО”, ЧЛЕНСТВО И ВРЪЗКА С ЧЛЕНОВЕТЕ И СЪМИШЛЕНИЦИТЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

4. МЕДИЙНО ОТРАЗЯВАНЕ И РАБОТА С МЕДИИТЕ

5. ПУБЛИКАЦИИ/ИЗДАНИЯ

6. ДОБРОВОЛНИ СЪТРУДНИЦИ

7. ДАРИТЕЛИ

Настоящият отчет представлява сборен отчет на дейностите на СНЦ „Зелени Балкани” и СНЦ „Зелени Балкани“ – Стара Загора”, които са част от Федерация на природозащитни сдружения „Зелени Балкани“. Отчетът представя дейността на двете организации за 2019 г. по проекти и направления.

I. ПРОЕКТИ И ДОНОРИ

През 2019 г. ФПС „Зелени Балкани“ работи по изпълнението на следните проекти:

СНЦ „Зелени Балкани“:

- „НАТУРА 2000 В БЪЛГАРИЯ - НОВИ ХОРИЗОНТИ“, съфинансиран от финансовия механизъм LIFE+ на Европейската Общност;
- „Дългосрочна консервация на популацията на световно застрашената червеногуша гъска в основните й зимовища в света“, финансиран от EURONATUR, EAF;
- „Разпространение и численост на китоподобните в българските териториални води на Черно море 2019“, финансиран от OceanCare, Швейцария;
- "Подкрепа за изпълнението на Рамкова директива за морска стратегия в Черно море чрез създаване на регионална система за мониторинг на китоподобните бозайници (Д1) и мониторинг на шума (Д11) за постигане на добро екологично състояние”, финансиран от ГД Околна среда на ЕК (CeNoBS);
- "Снижаване приулова на муткури в българските води на Черно море" финансиран от New England Aquarium, Boston, USA;
- „Развитие и прилагане на общ екотуристически продукт в Белозем – Европейско село на щъркелите в България“, финансиран от Фондация EURONATUR

СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“

- Ежегодна издръжка на Спасителен Център за диви животни (рехабилитация, размножаване и връщане в природата на редки животни), гр. Стара Загора за периода 2019 г.,финансиран от ПУДООС;
- „Светло бъдеще за черния лешояд в България“, съфинансиран от Програма за околната среда и климата LIFE на Европейската Общност;
- „Да върнем ловния сокол в България”, финансиран от ЗАД „Армеец”;
- „Дългосрочни консервационни мерки за опазването на световно застрашените царски орел и египтески лешояд, както и на други приоритетни видове в ЮИ България” - BG.NAF.79 – царски орел II (Сакар);
- „30 години съвместните дейности за природата, в протежението на граничните територии на Европейския зелен пояс“-„Съвместно журналистическо пътуване - повишаване капацитета на медиите за отразяване на Зеления пояс“, финансиран от Асоциация Европейски зелен пояс;
- Директни консервационни дейности за подпомагане възстановяването на популацията на белошипата ветрушка в България, финансиран от EURONATUR;
- Участие като партнираща организация в проект Нова надежда за египетския лешояд, съфинансиран от финансовия механизъм LIFE+ на Европейската Общност;

ПРЕЗ 2019 г. ДЕЙНОСТИТЕ НА „ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“ СА ПОДКРЕПЕНИ ОТ:

- Програма за околната среда и действията по климата LIFE на Европейската общност;
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС);
- ЗАД „Армеец”;
- Фонд за действие “Европейска екологична мрежа” (EECONET Action Fund);
- Фондация „Европейско природно наследство” - Германия (EURONATUR), EuroNatur – European Nature Heritage Fund;
- Община Прага;
- Alwetterzoo (Германия);
- Wilhelma Zoo (Германия);
- Stichting Wildlife
- Зоопарк Прага;
- Зоопарк София
- Тракийски университет;
- Професионална гимназия по ветеринарна медицина „И.П. Павлов“;
- BCause;
- Фондация за опазване на лешоядите (VCF);
- OceanCare, Швейцария;
- New England Aquarium, САЩ;
- ГД Околна среда на ЕК;
- Младежка банка, Обществен дарителски фонд;
- „СОКОТАБ“ ЕООД.
- SiteGround
- MBZ RCF
- Contur Globul

II. КОНСЕРВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

1. КОНСЕРВАЦИЯ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВЛАЖНИ ЗОНИ И ГОРИ

1.1. ПОМОРИЙСКО ЕЗЕРО

Поморийско езеро е един от приоритетните райони за работа на „Зелени Балкани“. Опазването на една от най-значимите влажни зони по Черноморското крайбрежие е обект на дългогодишни усилия, стартирали през 1996г. През годините организацията привлече и инвестира огромни средства и човешки потенциал за опазване на уникалното биоразнообразие на езерото и за предотвратяване на неговото застрояване.

Гнездовият сезон за птиците през 2019 г. започна нормално, но в последствие бяха **регистрирани няколко инцидента**. В края на май месец в старите солници до Музея на Солта – гнездата и малките на саблеклюните и кокилобегачите бяха нападнати от бездомни кучета. Благодарение на записите от монтираните камери, екип на Зелени Балкани подаде сигнал до Община Поморие. В резултат Общинската зополиция и приют се ангажираха със залавянето на агресивните кучета. В разгара на туристическия сезон се създаваше многократно безпокойство на острова на рибарките. Безпокойството се изразяваше в това, че туристи плуваха до острова и се разхождаха

по него, освен това - въпреки, че има забрана за водни спортове, лодки и кайт сърфисти се приближаваха близо до острова на рибарките и големия остров. За да се защитят от безпокойството, възрастните птици излитаха, като по този начин оставяха беззащитни малките си, а те биваха атакувани от гларуси. В резултат на многократни сигнали, подавани от Зелени Балкани до Община Поморие, РИОСВ Бургас, РУ на МВР Поморие, ден преди края на гнездовия сезон представители на Община Поморие поставиха 2 табели за забрана за безпокойство на птиците в езерото, за да бъдат запознати всички туристи с нея и да не нарушават закона.

През 2019 г. **гривестите рибарки, загнездили на малкия остров пред Посетителския център „Поморийско езеро" бяха 1989 двойки, а заедно с тези, които бяха на бетоновия вал – общо 2221 двойки**. В допълнение, върху остатъци от земнонасипни валове в югозападната част на лагуната се оформи още една по-малка колония на гривести рибарки с численост от поне 200 двойки. На големия остров на вал 1 бяха регистрирани около 70 - 80 двойки саблеклюни. В района на музейните солници имаше още около 20 двойки саблеклюни, а върху дървените платформи и острови гнездяха допълнителни 28 двойки от същия вид. Регистрирана беше и още една колония от 48 двойки върху остатъците от ерозирал вал на солниците, с което общата численост на този емблематичен вид за солената лагуна достигна почти 180 двойки. **Числеността на гнездящите двойки кокилобегачи беше над 40, белочелите рибарки около 15 и речните рибарки около 80.**

Съвместен мониторинг с експерт от БФБ на хидрохимичните показатели показа значително спадане на солеността в лагуната, като към май 2019 преобладаваха бракичните води, а най-високата отчетена соленост беше само 18 промила в най-източната част – до морето.

През есента беше регистрирана висока численост на един рядък вид за България - розово фламинго. В средата на октомври **ято от около 150 фламинги** първоначално се настани в района на солниците, но следващите седмици регулярно се хранеха в основния басейн на лагуната, включително и около големия остров на вал 1, като най-високата численост достигна 233 индивида на 3 ноември.

В края на летния сезон се проведе **ежегодната бригада на Поморийско езеро** – 4 до 7.09.2019г., като се включиха общо **24 доброволци**. В първите два дни, бригадата бе разположена на големия остров в езерото, където беше отстранена нежеланата растителност. През останалите дни бяха насипани и укрепени изкуствените платформи в югозападната част на езерото. Работата целеше подготовка на местообитанията за следващия гнездови сезон, така че да се предоставят оптимални условия на голяма част от защитените видове, за да загнездят и отгледат потомството си безопасно. Освен в работните дейности под жаркото слънце, доброволците имаха възможността да станат част и от опръстеняване на пойни птици. Всички доброволци, включили се в природозащитната бригада, бяха запознати с важността на Поморийско езеро и биоразнообразието в района. Представени бяха консервационните дейности на Зелени Балкани за езерото, в това число работата на Посетителски център „Поморийско езеро".

1.2. ЯЗОВИР КОНУШ

През 2019г. продължи стопанисването на язовир Конуш и развиването на рибовъдна дейност, която да подпомага чапловата колония на язовира, мониторинга и консервационните дейности в ЗЗ.

Рекордната численост от 868 гнездящи двойки, регистрирана през 2015г. четвърта

година не може да бъде повторена. **През 2019г. числеността беше 560 гн. двойки като тенденцията на спад продължи.** Основните причини са в зимовните територии. Потвърдиха се наблюденията, че нощните чапли идват от различни зимовни територии.

През 2019 г. не бяха установени сериозни нарушения в изпълнението на Плана за управление. Местното население свикна с ограниченията и настроиха работата си към тях. Добра работа свърши 1-километровата ограда, с която също свикнаха и вече няма конфликти на тази тема.

През изтеклия период бяха **отгледани и освободени 22 паднали от гнездата птици.** Работата по тази дейност е непрекъсната, като основно се състои в изхранване на младите птици с прясна плевелна риба.

През годината наред с традиционните заплахи за рибовъдството, като увеличеното присъствие на големи корморани, ни сполетя тежка трагедия - **отровена ни беше почти 100% от двугодишната рибна продукция**. Понесохме загуби в размер на 90 000 лева. Отравянето беше причинено от **незаконно заустване на фекални води от животновъдството.** За нарушението са сезирани отговорните институции.

2. КОНСЕРВАЦИЯ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РЕДКИ И ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ И ТЕХНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ

2.1. ЛЕШОЯДИ

Вече няколко десетилетия опазването на лешоядните птици е основна част от консервационната дейност на Зелени Балкани. През 2019г. основна част от дейностите по направлението се изпълняваха по проект „Светло бъдеще за черния лешояд“ по Програма Лайф на ЕК - LIFE14 NAT/BG/000649.

Проектът предвижда възстановяване популацията на черния лешояд в България чрез прилагане на европейския опит, подобряване на условията, ограничаване на заплахите, повишаване на националния капацитет и броя на експертите.

Крайната цел на проекта е да се създаде гнездова популация на черен лешояд в България, чрез което да се възстановят връзките между субпопулациите на вида на Балканите (Гърция) и Крим, и на тези в Алпите и на Иберийския полуостров, като по този начин да се допринесе за по-голямата устойчивост на пан-европейската популация на вида.

Основните дейности по проекта са:

- размножаване на затворено и внос на индивиди от зоологически градини и жизнени популации, за създаване на „размножително ято“ в България;
- адаптиране и освобождаване на внесените птици в България;
- намаляване на преките и косвените заплахи за двата вида (черен и белоглав лешояди);
- запазване и разширяване на целостта на ключови местообитания за черния и белоглавия лешояд;
- подобряване на условията за размножаване в най-подходящите територии с потенциал за възстановяване на черния лешояд;
- подобряване на условията за обитаване, чрез стимулиране и успешното демонстриране на практики за екстензивно животновъдство и размножаване на дивеч;
- осигуряване на безопасно допълнително подхранване на едрите лешояди и превенция върху използването на отровите;
- изолиране на опасни електропроводи за предотвратяване на сблъсъците с тях.

- проследяване на социално-икономическото въздействие и въздействието върху екосистемите;

- мониторинг на заплахите с цел предприемането на адекватни консервационни мерки;

- използване и укрепване на международната обмяна на ноу-хау и сътрудничество в опазването на вида.

Стартирахме освобождаване на внесените през 2018г. черни лешояди, които бяха освободени през март 2019г., като **всеки месец освобождавахме по 4 птици.** Две от птиците (Кутелка и Хуана) предприеха продължително скитане на север, където отпаднаха физически след дълъг период без да се хранят. Благодарение на местните организации Milvus Group и ACDB - Action for Wildlife птиците бяха заловени, рехабилитирани и върнати отново в България. След кратък престой в адаптационните волиери бяха освободени отново. Към края на отчетния период 10 от 12-те птици са адаптирани успешно. Едната от птиците получи трайно увреждане преди да бъде освободена, за втора (Иберия), се установи че има заболяване (наподобяващо епилепсия), което вероятно затруднява адаптацията и в природата. Въпреки това Иберия беше заснета с фотокапан на площадка за подхранване на лешояди в района на Компсатос-Гърция от колеги от ВВФ-Гърция.

През юни 2019г. беше **внесена втората група черни лешояди – 10 броя**. Птиците са осигурени в резултат от провеждания мониторинг в колониите в Испания - Monfragüe i Sierra de San Pedro. Първоначално бяха настанени в Спасителния център на Зелени Балкани и през септември 2019г. бяха настанени в адаптационната волиера в ПП „Врачански Балкан“.

През август 2019г. беше повторено освобождаването по хакинг метода в котленска планина. **Две птици (Барнаби и Ултрон) бяха дарени от зоопарковете в Белгия - Planckendael и Франция - Parc des Oiseaux**. Паралелно експериментирахме с прилагане на нова методика на хакинг освобождаване от адаптационната волиера в ПП „Сините Камъни“. Изградихме хака в самата волиера, където малките имат възможност за контакт с други черни и белоглави лешояди. По този начин за освобождаване бяха настанени 2 малки от зоопарковете Острава-2 и Злин. Историята на освободените по тази методика птици е следната: Злин загина при първата си нощувка извън волиерата. Вероятната причина е нападение от наземни хищници. Останалите птици се адаптираха успешно към територията и пребиваваха до средата на есента. На 11.11.2019г. стартираха своята миграция като първоначално поеха на запад и след това на юг. При една от нощувките си край Симеоновград, Барнаби претърпява инцидент, след което се озовава в Спасителния център със счупено крило Острава-2 продължи своята миграция до о. Лесбос. Предавателят и спря да предава на 07.12.2019г. при опита и да стигне континенталната част на Африка и от тогава нямаме обратна информация от нея. Четвъртата птица - Ултрон се установи да зимува в района на Източни Родопи, където пребивава и към момента. Като част от методиката за адаптиране в двата района на реинтродукция са **изградени 7 изкуствени гнезда и са поставени 4 макета на черни лешояди.**

Паралелно с основните консервационни дейности по освобождаване и адаптиране на черните лешояди се изпълняват **дейностите по снижаване на заплахите**.

През 2019г. **в Искърското дефиле се случи второто масово отравяне на лешояди** от стартиране на реинтродукционната програма през 2010г. (след случая Кресна през 2017г.). Бяха открити 8 отровени белоглави лешояда, като щетите за колонията в ПП „Врачански Балкан“ се оценяват на около 15-20 птици. По случая

продължават процесуално-следствени действия. В Гърция освен отровения черен лешояд Острава, бяха отровени още 1 белоглав лешояд маркиран с предавател от нас и още 5 черни лешояда по информация на колегите от WWF-Дадя. Тези случаи потвърдиха информацията ни за значими мащаби на използване на отровни примамки в Гърция, факт който е сериозна заплаха за мигриращите черни лешояди, освобождавани в рамките на настоящия проект. Положителният сигнал е, че международният отзвук от отравянето на Острава, предизвика адекватна реакция на гръцките власти. Беше създадена международна работна група, изработен оперативен план за действие, бяха идентифицирани конкретни лица и стъпки, който да бъдат следвани при следващи подобни случай. В ход е и системата за реакция чрез проследяване на маркирани птици. Към момента **проследяваме над 20 броя (белоглави и черни лешояди)** маркирани с предаватели, които играят ролята на „шпиони - следователи“ и дават възможност за бърза реакция при случай на отравяне.

Съвместно с партньорите ни (от Фонда за дивата флора и фауна и Дружеството за защита на хищните птици), в рамките на проекта са проведени **971 подхранвания в четирите целеви зони** с действащи площадки, като са изнесени **226 060 кг храна**.

Увеличава се осигуряването на храна от собствени източници – за периода стадата от крави и овце на Зелени Балкани са осигурили 4 крави, 7 телета и 29 овце или агнета, достъпни за лешоядите.

Продължава регулярното освобождаване на лалугери в Котленска Планина и ПП „Сините Камъни“. От планираните по 280 лалугера на двете места, към момента са освободени съответно общо през годините съответно по 183 и 137 бр. (от които 64 през 2019г.).

През 2019г. сменихме мъжкия партньор в размножителната двойка черни лешояди в Спасителния център. Новата птица пристигна от Ouwehands Dierenpark. Въпреки неуспешния размножителен сезон има индикации че новосформираната двойка ще успее да отгледа успешно поколение през следващите години.

През 2019г. беше официално приет от МОСВ „План за действие за черния лешояд“, изготвен в рамките на предходния проект, ръководен от Зелени Балкани.

Не са установени значими промени или индикации за поява или увеличаване на заплахи или промени в условията за успешно провеждане на възстановяването на черния лешояд. Отчита се увеличаване на популацията на белоглавия лешояд в Стара Планина. Общо възстановената **популация наброява 150-200 индивида, 33-37гнездящи двойки, 17-21 излетели малки през 2019г.** Регистрирани са 3 случая на поява на „диви черни лешояди“ на площадките за подхранване.

В резултат на демонстриране на добри практики за подобряване на условията за лешоядите в района на Сливен през 2019 година се отглеждат 180 овце и 46 агнета, а в района на Пелевун - 69 крави, 3 бика, 22 телета.

Работата ни по опазването на един друг от видовете лешояди – египетския – се развиваше в рамките на проект „Нова надежда за египетския лешояд“, по който СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“ са партниращa организация. Проектът цели опазването на най-източната популация на този лешояд в Европа, чрез прилагане на спешни природозащитни мерки за елиминиране на най-сериозните известни заплахи за вида в гнездовите му територии и по пътя на миграция. Трите основни направления на работа по проекта са свързани със смекчаване на основните заплахи за египетските лешояди - преднамерено или случайно отравяне, токови удари при сблъсъци е енергийната инфраструктура, липсата на безопасна храна, бракониерство. Прилагане на целенасочена пилотна програма за въвеждане на природата на птици, размножени

на затворено, с цел подсилване на популацията на птиците на Балканите. И не на последно място проектът цели повишаването на осведомеността и подкрепата за опазвано на египетския лешояд. Чрез етнографско изследване, което ще се проведе във всички държави по миграционния път на птиците, ще бъдат оформени и основните направления в комуникацията на проекта.

По време на полевите дейности, екип от СЦДЖ участва в поддръжката на адаптационната волиера и хака, поддръжката на видеонаблюдението на тези два обекта, в отложеното освобождаване на 3 птици, пристигнали в България благодарение на логистиката от страна на екипа ни, както и в освобождаването на още две млади птици (две от трите излюпени през 2019г. в Спасителния център египетски лешояда) посредством методите на хакване и фостъринг (подлагане на малко от двойка в Спасителния център на двойка в естествената среда).
В рамките на дейностите по проекта, Зелени Балкани чрез Спасителния център за диви животни предостави птици на зоопаркове като Прага Зоо, Зоопарка Атина, ZlinZoo за целите на международната размножителна програма на вида, в рамките на мрежата EAZA.

Като част от проект, финансиран от Община Прага, през 2019г. продължи подхранване на създадената специално за целта площадка за подхранване край с. Партизани в Източна Стара Планина. Осъществени са 8 подхранвания с над 1400 килограма мърша. Подхранвано и в района на с. Речица.

Осъществяван е редовен мониторинг на двойките египетски лешояди в района на Източна Стара планина. През годината в района гнездят три активни двойки.

2.2. ЦАРСКИ ОРЕЛ

Дейностите по опазването на царския орел и няколко други редки видове от ЮИ България се изпълняват благодарение на проект ,,Дългосрочни консервационни мерки за опазването на световно застрашените Царски орел и Египетски лешояд, както и на други приоритетни видове в ЮИ България" - BG.NAF.79 – Царски Орел II (Сакар) финансиран от EuroNatur, EECONET Action fund, EAF.

Целите насочени към царския орел са:

- Опазване, подпомагане и проучване на царски орел;
- Управление и стопанисване на земеделски земи попадащи в основни типове от местообитанията на царските орли;
- Грижи и отглеждане на стадо каракачански коне, с цел устойчиво управление на тревни местообитания, като част от ловните територии на вида.

Дейностите бяха осъществени в района на югоизточна България в обхвата на няколко Защитени зони от Натура 2000, и съседните на тях територии. Зоните са обявени и според двете Директиви на ЕС – Директивата за птиците: Сакар BG0002021, Западна Странджа BG0002066 и Дервентски възвишения BG0002026 и Директивата за опазване на местообитанията - Сакар BG0000212 и Ждрелото на река Тунджа BG0000217. Територията е в обхвата на българската част от Европейския Зелен Пояс в граничната територия на България и Турция.

Охрана на гнездящи двойки царски орел в Сакар се извършва традиционно и през тази година. За съжаление гнездовия успех на царските орли в района е изключително нисък (подобни данни съобщава и Димитър Демерджиев, БДЗП). **Едва три двойки от Сакар отглеждат успешно малки**. За едната от тях са полагани грижи от

екипа на Зелени Балкани. Благодарение на това и осигуреното изкуствено подхранване двойката отглежда успешно 2 малки. Успешното изкуствено подхранване е в резултат на последователната дейност, която екипа прилага по отношение на тази двойка в продължение на редица година.

Една от възможните причини за ниския гнездови успех е често срещаното изчезване на птици от гнездящи двойки или подмяната на птиците от териториалните двойки което е наблюдавано през 2019г. Възможните първопричини за това са използване на отровни примамки като незаконен метод опазване на селскостопанските животни от хищници. В тази връзка Зелени Балкани участва в работна среща за предотвратяване използването на отровни примамки в гнездовите райони на царски орел в Сакар, проведена през октомври 2019г. Целта е да се ограничи риска от отравяне на царски орли други хищни птици в района. Срещата бе проведена на 02.10.2019 от РИОСВ – Хасково, след като местното Сдружение "Природен Парк Сакар“ алармира за повишаване на числеността на вълците в района на Защитена Зона "Сакар“ част от екологичната мрежа НАТУРА 2000. Зелени Балкани оказа съдействие при подготовката и организирането на срещата, както и при нейното провеждане. Данните от мониторинга на царски орел в района, който се провежда от Зелени Балкани и БДЗП, показват тревожни тенденции при гнездящите орли в района. Подмяната на партньори при гнездящите двойки, незаемане на известните гнездови територии и понижена продуктивност на популацията на царските орли в Сакар през последните години са някои от причините, които дават косвена информация за възможна загуба на птици в резултат на тровене. Притесненията на природозащитниците произлизат от вероятното използване на отровни примамки срещу вълците, от които жертва на отравяне да са станали и птици от редкия вид. В срещата участваха представители на водещите природозащитни организации Зелени Балкани и БДЗП, както и Сдружение "Природен Парк Сакар“. От страна на институциите, освен представителите на РИОСВ, участие взеха БАБХ, ДГС Свиленград, в чиято сграда се проведе срещата, представители на общинска администрация, Ловно рибарските сдружения Свиленград и Любимец, РДГ – Кърджали и Лесотехнически университет – София.

Като част от директната охрана на гнездата, през месец март е установена сеч в близост до едно от гнездата на царски орел в поречието на р. Тунджа, която се извършва по законовия ред, но е потенциална заплаха като източник на безпокойство за орлите. След подаден сигнал и съвместна проверка със РИОСВ Стара Загора и Община Тунджа, са предприети мерки за опазване на гнездото и ограничаване на безпокойството за орлите през размножителния сезон.

През 2019г. продължи отглеждането на стадото каракачански коне, които се използват за екстензивно пашуване и управление на местообитания на царски орел и белошипа ветрушка. Животните се отглеждат свободно целогодишно, за управлението на тревни местообитания, които са ключови ловни територии за белошипата ветуршка (*Falco naumanni*) и царския орел (*Aquila heliaca*). Тези територии са разположени в района на Защитена Зона ,,Сакар“ част от европейската екологична мрежа НАТУРА 2000, с **обща площ от около 1000 дка**.

Управлението на тревни местообитания от страна на Зелени Балкани, чрез екстензивно пашуване на автохтонните Каракачански коне, допринася за поддържане на тревостоя; оформяне на ландшафта на местно ниво; поддържане на открити територии с ниска растителност, като ловни територии за хищни птици; осигуряване на хранителен ресурс за хищни и лешоядни птици при смърт на пашуващите животни, и др. Цялото това направление е новаторски подход за страната ни, като конете се

използват не за селскостопански цели, а за природозащитна дейност. От друга страна тези дейности допринасят за съхраняване на генетичния ресурс на тази рядка порода и разширяване на ареала на разпространение на породата. В допълнение отглеждането на конете е добър образователен инструмент за въвличането в природозащитни дейности и на доброволци и съмишленици. Като такива в дейността се включват доброволци и стажанти от Спасителния център за диви животни, под ръководството на Оперативния Управител на Центъра д-р Руско Петров.

В направленията лечение, рехабилитация и освобождаване в природата на бедстващи царски орли, като част от дейност на Спасителния център, Зелени Балкани продължава да е водещото звено в страната. През 2019г., в Спасителния Център на Зелени Балкани в Стара Загора за трета поредна година сформираната двойка царски орли снася. През 2019г. орлите отново снасят в специално изградената и оборудвана за тази цел волиера, чието изграждане започна през 2016 г. За съжаление въпреки наблюдаваните копулации и постоянното мътене на яйцата от страна на родителите, те не успяват да измътят малко. Последващия преглед показва че яйцата не са оплодени. За втора поредна година, през 2019г. двойката царски орли успява да снесе три яйца, което е значителен успех на размножителната програма. Двойката в Спасителния център е единствената двойка на вида в страната, която се размножава в условия ex-situ и една от малкото в Европа.

2.3. ЛОВЕН СОКОЛ

Продължава работата по реинтродукцията на ловния сокол (*Falco cherrug*) в България. И тази година – благодарение на проект „Завръщане на ловния сокол в България“. Проектът цели завръщането на ловния сокол като гнездящ вид у нас, чрез събиране и размножаване на двойки ловни соколи в Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани и освобождаване на малките им по метода на адаптационните волиери (хак). **Бяха освободени общо 8 малк**и. Птиците бяха обслужвани от екипа на проекта от началото на май до напускане на района и на последното освободено малко около средата на юли. Осъществявано е редовно налюдение на терен в района на реинтродукция. Птиците са редовно подхранвани през периода началото на май- края на юли. В четирите хака, създадени за връщането на вида са монтирани камери, с цел мониторинг за адаптацията на младите птици. Една от камерите е достъпна онлайн за екипа на проекта, с тенденцията през 2020г. да бъде достъпна за широката общественост.

През 2019г. екипът ни наблюдава редовно първата сформирана двойка на вида, в резултата на програмата за реинтродукция (и понастоящем единствена известна). Двойката загнезди през 2018г. като бе сформирана от птици, освободени от Спасителния център. През годината двойката успешно отгледа две малки. Наблюдението в района допринася за превенция на заплахите, които биха могли да повлияят негативно на гнездовия успех на двойката. Мониторинг за скитащи птици е реализиран през цялата година в района на връщане на вида и периметъра от 40 км около него – в Горно-Тракийската низина. Установени са преминаващи отделни птици, вероятно от програмата за размножаване, реализирана от Спасителния център и пуснати през периода 2013 – 2019г.

В рамките на програмата за вида са реализирани партньорства с местните ловно-рибарски дружинки за задивечаване с яребици и фазани и популяризиране на програмата за опазване на вида. През зимния период е извършвано подхранване на дивеч в района на реинтродукция на вида.

През годината е проведен инициирания от Зелени Балкани Фестивал на ловния сокол, който през 2019г. е проведен в партнорство с представители на местната власт и общественост.

През 2019г. броят размножаващи се ловни соколи в Центъра достига 10 размножаващи се двойки, което е увеличение спрямо предходни години и успех на размножителната програма на Центъра.

Проведени са редица презентации за популяризиране на вида, сред които такива в Професианлната гимназия по ветеринарна медицина, Тракийски университет, Природо-математическа гимназия.

2.4. БЕЛОШИПА ВЕТРУШКА

През 2019г. продължава и активната работа за опазването и проучването на белошипата ветрушка в България, както и подпомагането на процеса за повишаване на числеността на популацията и с цел заемането на нови територии. Дейностите са продължение на проект ,,Възстановяване на белошипата ветрушка", LIFE11 NAT/BG/360 успешно изпълнен от Зелени Балкани в периода 2012 – 2017 с подкрепата на Програма LIFE на Европейския Съюз. Това става възможно благодарение както на финансирането от проект ,,Дългосрочни консервационни мерки за опазването на световно застрашените Царски орел и Египетски лешояд, както и на други приоритетни видове в ЮИ България" - BG.NAF.79 – Царски Орел II (Сакар), споменат по-горе, така и благодарение на доброволния труд и ентусиазма на бившия вече екип от проекта и много други доброволци.

Първите завърнали се от миграция ветрушки в колонията в с. Левка, част от НАТУРА 2000 – 33 Сакар, са регистрирани в края на февруари 2019г. Въпреки снега и ниските температури които са обхванали по-голяма част от страната, първата белошипа ветрушка се завръща от далечното си зимуване в Африка. В създадената от Зелени Балкани колония на белошипи ветрушки в Сакар, е традиция една и съща птица да се завръща първа от зимната миграцията по едно и също време. Това е мъжката ветрушка BFZ, която от 2016 до 2019 г. се завръща почти по едно и също време - 2016 – 23.02., 2017 – 23.02., 2018 - 24.02., 2019 - 22.02. През 2019г. района на колонията се регистрирани около 100 различни птици, освободени през изминалите години. В колонията са установени **над 20 гнездящи двойки**, които използват специално поставените за целта изкуствени гнездилки, успешно излетели са **над 60 малки.** Полевите изследвания сочат че в района на Сакар или близки съседни територии има оне още едно потенциално гнездово находище на вида, в което гнездят птици произхождащи от колонията в Левка. Вероятната численост е около 5 двойки. Птици от тази неизвестна колония, регулярно посещават колонията в Левка и могат да бъдат наблюдавани по време на подхранване и редовния мониторинг.

Допълнителните проучвания на екипа показват и стабилна численост на редките белошипите ветрушки на територията „ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас" АД. Мониторингът, извършен от експерти на „Зелени Балкани" и служители на

дружеството, показва че численост на белошипите ветрушки (*Falco naumanni*), които се размножават в района „ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас" АД е стабилна в сравнение с изминалите години. Експертите дори отчитат и известно повишение на гнездящите двойки, като птиците заемат и нови места за гнездене в основната площадка на предприятието. Сътрудничеството между „ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас" АД и „Зелени Балкани", насочено към опазването на белошипите ветрушки продължава повече от 6 години. В рамките на това партньорство **на територията на рафинерията са поставени изкуствени гнездилки,** за първи път за тази колония е извършено маркиране със сателитен предавател на птица от колонията, изработени са информационни и образователни материали и презентации.

В района на Спасителния център за диви животни в Стара Загора през размножителния сезон и тази година е регистрирано наличието на няколко свободно живеещи белошипи ветрушки, които са експериментално освобождавани от волиерите на Центъра с цел създаване на моделна колония на вида в района на Центъра. За поредна година птиците се завръщат в околностите на Стара Загора след миграция на юг и са наблюдавани първите сформирани двойки.

Гнездилките за белошипи ветрушки поставени от ,,Зелени Балкани" и ,,Управителния орган на делтата на Места, езерата Вистонида - Исмарида и остров Тасос" в североизточна Гърция се използват все по-успешно от редките птици. Това сочат данни от проведения през лятото съвместен мониторинг между българските и гръцките природозащитници. Като част от партньорството за опазването на белошипата ветрушка в района на Управителния орган на делтата на Места, езерата Вистонида - Исмарида и остров Тасос - Гърция (Management Body of Nestos Delta lakes Vistonida-Ismarida and Thassos island) между българската природозащитна организация Зелени Балкани и Информационния център на езерата Вистонида – Исмарида (Information Center lakes Vistonida-Ismarida) през 2017г. са поставени първите 14 изкуствени гнездилки. **До тази година общо 12 от гнездилките се заемат от белошипите ветрушки в различни периоди**. Изкуствените гнездилки са монтирани от Зелени Балкани и представители на Информационния Център в две от селата в района, върху различни сгради – водонапорна кула, училище и други обществени сгради. За трите години редовно провеждания съвместен мониторинг от страна на български и гръцки експерти показва, че в гнездилките и в двете села са загнездили общо 12 двойки. В едно от селата, в което преди 3 размножителни сезона бяха поставени само 4 гнездилки, едва през 2019 г., бе регистрирано първата загнездване. Според данни на българските и гръцките експертите, до преди поставянето на гнездилките тук са се размножавали едва 2 двойки от редките соколчета, но благодарение на изкуствените структури за гнездене тяхната численост се е повишила през 2019. Постигнатите резултат са следствие на ползотворното сътрудничество между Зелени Балкани и представители на Информационния Център Вестонида – Исмарида както при избора на подходящи места за монтиране на гнездилките, така и в последващия мониторинг, информационни дейности с ученици и други местни хора. Също така, тези данни потвърждават положителния ефект от поставянето на изкуствени структури за гнездене, като природозащитна мярка за подпомагане на числеността на редките белошипи ветрушки в тази част на Балканския полуостров.

Предвид описаното до тук, **през 2019г. екипа на Зелени Балкани полага грижи за общо 6 колонии на белошипи ветрушки – 4 в България и 2 в района Национален парк Източна Македония и Тракия - Североизточна Гърция.**

Информационните дейности насочени към опазването на царския орел и белошипата ветрушка осъществени от Зелени Балкани през 2019г. се изпълняват на

територията Центъра за природозащитни дейности, към който се помещава и Модула за освобождаване и адаптация на белошипи ветрушки в с. Левка в Сакар, изграден от Зелени Балкани в рамките на проект по Програма LIFE на ЕС. След приключването на този проект, Демонстрационната зала на Центъра освен за информационни дейности за белошипата ветрушка, са насочени и към царския орел и други сходни видове. Тук е представен макет на царски орел в реален размер и оперение, както и неговите местообитания и плячка, сходни с тези на белошипата ветрушка. **През 2019г. над 300 посетители преминават през Центъра за природозащитни дейности,** като това са основно специализирани туристи – орнитотуристи.

2.5. ЧЕРВЕНОГУША ГЪСКА

И през 2019г. дейностите ни за опазването на вида се осъществяват по проект „Дългосрочна консервация на популацията на световно застрашената червеногуша гъски в основните й зимовища в света“, благодарение на помощта на EECONET Action Fund, Фондация EURONATUR, Франкфуртско Зооложко дружество и Комитета Против Убийството на Птици – Германия.

Целта е опазването на вида в основните му зимни местообитания чрез осигуряване на възможности за хранене, намаляване на безпокойството и предотвратяване на бракониерството.

Изпълнените дейности през годината включваха:

- регулярен мониторинг – общо 7 посещения в района на Шабла и Дуранкулак с продължителност на всяко посещение от по 2-3 дена. Максимално отчетена численост на червеногушите гъски е в края на януари – 120 червеногуши гъски и 1700 големи белочели гъски в района на Приморска Добруджа. Забелязва се ясно изразена тенденция към предислокация на вида от северното черноморско крайбрежие към южното;
- Проведен е оглед на посевите и състоянието на нивите – 103,46 ха – собственост на Сдружението, като подготовка за следващия зимен сезон;
- Събрани са общо **162 проби от екскременти и предадени за паразитологичен анализ** в лабораторията на катедра Ветеринарна микробиология, инфекциозни и паразитни болести към Тракийския университет, Стара Загора. През февруари е регистрирана положителна проба за Amidostomosis
- Проведен е мониторинг на влиянието на ятата гъски върху състоянието и развитието на посевите. Регистрирано и описано е благотворното влияние на пасящите ята гъски върху развитието и състоянието на пшеничните посеви;
- Провеждан е мониторинг на безпокойството за вида по време на ловния сезон;
- При провеждане на мониторинг на водния режим на езерата, е регистрирано нарушение – прекъсване на косата отделяща Шабленско езеро от морето. Изготвено и изпратено Становище до МОСВ;

Изготвени и качени на сайта на организацията са 11 новини за проведените дейности. Публикуван е кратък доклад в немското списание Vogelwarte през август 2019 г.

2.6. БЯЛ ЩЪРКЕЛ

Работата ни по опазване на вида се осъществяваше в рамките на проект „Развитие и прилагане на общ екотуристически продукт в Белозем – Европейско село на щъркелите в България“, финансиран от Фондация EURONATUR.

Дейностите по проекта бяха насочени към осъзнаване на икономическите ползи за района от устойчиво управление на околната среда, към повишаване на информираността на населението и капацитета на местния бизнес за развитие на екотуризъм в района.

За целта бе **изготвен двуезичен (на български и английски език) туристически пътеводител за Белозем** – Европейско село на щъркелите в България. Изготвени и **поставени са 6 информационни табели** за основни туристически обекти в с. Белозем и района. Проведена бе среща на заинтересованите от развитие на екотуризма в с. Белозем страни – НЧ „Просвета 1909 г.“, Кметство Белозем, ОУ „Гео Милев“, Община Раковски. По поръчка на НЧ „Просвета 1909 г.“, бе изготвена и интерпретационна програма за работа на информационен център „Белозем – Европейско село на щъркелите“. Ежегодния фестивал на щъркелите в с. Белозем бе включен в програмата на Европейска столица на културата Пловдив 2019г., както и в пътеводителя “Регионале“, създаден пак във връзка с европейската културна инициатива.

Информация за с. Белозем и неговите природни и културни забележителности стана част от първото по рода си ръководство, посветено на културни, туристически и социални събития в региона на Централна и Южна България - туристическият пътеводител „Fantasy”.

Представена е презентация на опита с обезопасяване на електропреносната мрежа и нейните елементи застрашаващи птиците. Също така е представен и постер за изпълнението на текущи проекти в Белозем, като част от Годишната среща на Мрежата на Европейските села на щъркелите.

Дейностите по проекта регулярно са споделяни на уеб сайта на Зелени Балкани, като информацията е разпращана и до местни регионални и национални медии. В резултат са постигнати 21 медийни отразявания, представящи информация за проекта. Сред медиите които са отразили проекта са БТВ, НОВА ТВ, БНТ 1, БНР, Дарик Радио, вестник Марица и др.

2.7. ПРИЛЕПИ

През 2019г. дейностите в тази насока се извършваха изцяло на доброволни начала от Групата за опазване на прилепите и пещерите към Зелени Балкани. Приети са близо 100 сигнала за прилепи от цялата страна. Ранени и малки екземпляри са доотглеждани и лекувани в СЦДЖ. Темата е много специфична. В преобладаваща част от случаите и за разлика от подаваните сигнали за птици примерно, не животното има проблем, а по-скоро хората са притеснени от неговото присъствие. В повечето сигнали става въпрос за размножаваща се колония прилепи, които са се заселили в непосредствена близост до или в жилище на хора. Нашата цел е да опазим както прилепите и те да не бъдат зазидани или обезпокоени, така и да предадем ценна информация за хората, които се страхуват неоснователно, особено когато нямат знание за важното значение и биологията на прилепите. Обичайно през летния сезон получаваме най-много сигнали за прилепи в съседство с дом на хора. Подаващите сигнали към нас, желаят да премахнат на всяка цена защитените видове, защото се страхуват от прилепите или са им неприятни. При невъзможност за реакция от наша страна, пренасочваме сигнала към регионалните инспекции по околна среда и води,

като предполагаме, че в голям процент от тези случаи, резултатът не е особено благоприятен за прилепите - хората вероятно ги отстраняват по незаконен начин и прекъсват връзката си и с нас. Ето защо разчитаме на провеждането на многочасови, често ежедневни разговори на експерти със заинтересовани хора, с цел подробно обяснение и предоставяне на информация за живота на прилепите. Във всеки 2 от 3 случая имаме успех.

2.8. КИТОПОДОБНИ БОЗАЙНИЦИ

Работата по защитата на черноморските китоподобни бозайници за периода на отчета се осъществяваше чрез три спечелени проекта: "Подкрепа за изпълнението на РДМС в Черно море чрез създаване на регионална система за мониторинг на китоподобните бозайници (Д1) и мониторинг на шума (Д11) за постигане на ДЕС", „Разпространение и численост на китоподобните в българските териториални води на Черно море 2019“ и „Снижаване приулова на муткури в българските води на Черно море“.

Първият от тях е финансиран от ГД Околна среда на ЕК (*CeNoBS*). Основните дейности бяха: Мониторинг върху приулова на китоподобни при риболов на калкан; Проучване на взаимодействието между рибарството и китоподобни чрез стандартни анкети; Самолетно проучване на численост и разпространение на китоподобни в Черно море; Пилотно проучване на шума в морска среда.

Начална среща по проекта беше проведена през февруари в Брюксел. При теренните проучвания след това беше мониториран приулова на китоподобни при риболов на калкан – 50280 м мрежи (при 4 риболовни съда) през пролетта и 51640 м мрежи (при 5 риболовни съда) през лято/есен. Регистрирани са общо 105 приуловени китоподобни – 104 муткура и 1 афала.

Проведено проучване чрез анкети за Взаимодействието между рибарството и китоподобните бе изследвано с поща на анкети – 20 анкетирани рибари по българското крайбрежие на Черно море.

При самолетно проучване през лятото на 2019г. от екипа ни са покрити 7 000 км трансекти във въздушните пространства на България, Румъния, Украйна, Грузия и Турция. Регистрирани са над 1750 китоподобни, като размера на наблюдаваните групи варира от 1 до 50 индивида. Видовото разпределение показва, че бутилконосите делфини/афали (*Tursiops truncatus ponticus*) са регистрирани при само 121 наблюдения, което е много ниска стойност в сравнение с другите два вида: морската свиня (*Phocoena phocoena relicta*) е с най-много наблюдения следвана от обикновения делфин (*Delphinus delphis ponticus*), което е също неочакван резултат. Друг интересен факт е, че афали не са наблюдавани в югоизточния сектор на Черно море. Общо за експедицията има регистрирани 3898 наблюдения на 41 животински вида и типове човешки дейности (риболов, транспорт, отпадъци и др).

Изготвен е доклад за състоянието на наличната информация по ключови показатели 1 (мониторинг на китоподобни бозайници) и 11 (мониторинг на шума). Проектът продължава и през настоящата година.

Проектът „Разпространение и численост на китоподобните в българските териториални води на Черно море 2019“ се финансира от OceanCare, Швейцария.

Дейностите включват главно провеждане на експедиции с плавателен съд за проучване на разпространение и численост на китоподобните в българските териториални води на Черно море. Освен тази основна дейност, бяха предвидени и представяне за китоподобните в Черно море и работата на Зелени Балкани по

направлението пред студенти от БФ на ПУ по време на курс по Териология, събиране на информация за изхвърлени по крайбрежието мъртви китоподобни, подготовка и отпечатване на образователни материали, събиране на данни за допълване на каталога за фото-идентификация на делфини.

Проведена са две експедиции . Първата бе в периода 30 април - 4 май. Цялата зона на българските териториални води с обща площ 6 358 кв. км. е **покрита чрез 13 трансекта с обща дължина 458 км**. В рамките на 5 дни с добри условия за наблюдение (слаб вятър и вълнение) бяха покрити 444 км от планираните трансекти. Регистрирани бяха 168 наблюдения на китоподобни с общо 440 индивида. Най-многобройни бяха наблюденията на морски свине/муткури (*Phocoena phocoena relicta*) – 137, а на обикновени делфини (*Delphinus delphis ponticus*) – 15 и афали (*Tursiops truncatus ponticus*) – 16.

Втората експедиция се проведе в периода 7-13 октомври поради наложени прекъсвания поради влошени метеорологични условия. В рамките на 6 дни бяха покрити 409 км от планираните трансекти с регистрирани 54 наблюдения с общо 159 индивида. През есента най-чести бяха наблюденията на обикновен делфин (*Delphinus delphis ponticus*) – 23, следвани от тези на афали (*Tursiops truncatus ponticus*) – 18 и изненадващо най-редки бяха срещите с морски свине/муткури (*Phocoena phocoena relicta*) – 10. За 3 от наблюденията не беше определен вид.

Добавени са 14 индивида афала и 22 индивид обикновен делфин към каталога за фото-идентификация на делфини в резултат от събраните данни по време на двете експедиции през май и октомври, както и при мониторинг от борда на траулер през ноември и декември.

Поддържана е база данни за случаите на изхвърлени на брега мъртви китоподобни по българското крайбрежие – регистрирани са общо 58 случая за годината.

Третия проект – "Снижаване приулова на муткури в българските води на Черно море" – е финансиран от New England Aquarium, Boston, USA. Дейностите по него се състоят в провеждане на мониторинг върху приулова (заплитане в мрежите) на китоподобни при риболов на калкан и тестване ползването на пингъри като смекчаваща мярка. Осъществено е **тестване на общо 200 пингъра (акустични предупреждаващи устройства)** – 150 бр. от модел 10 kHz и 50 бр. от модел 70 kHz. През пролетта в проучването участват 3 рибарски кораба – 2 опериращи в Северното Черноморие и един в южното, които ползват общо 46 780 м мрежи за калкан.

През лятото към проучването се присъединяват още две рибарски лодки от южното Черноморие, с което общия брой става 5, а общата дължина на ползваните мрежи за калкан нараства до 51 640 м.

През пролетта са регистрирани приулови на морски свине/муткури (*Phocoena phocoena relicta*) – 4 индивида на север и 1 на юг и една афала (*Tursiops truncatus ponticus*) на юг. Приулов е наблюдаван както в мрежите с пингъри – 3 муткура и 1 афала, така и в контролните мрежи без пингъри – 2 муткура.

През лятната риболовна кампания, нивото на приулови отбелязва голямо увеличение – регистрирани са общо 99 муткура. 58 от тях са заплетени в мрежите, които са част от тестването на 10 kHz пингъри (34 в контролните мрежи и 24 в активните), а 41 (21 в контролните мрежи и 20 в активните) в тези от експеримента със 70 kHz модел.

Събраните данни са стандартизирани и анализирани чрез няколко статистически теста, които показват, че няма статистически значима разлика между резултатите от активните и контролните мрежи. Единствено в мрежите от тънка найлонова нишка не са

регистрирани приулови в активните мрежи. Проучването ще продължи и през 2020г.

3. СРЕДНО-ЗИМНО ПРЕБРОЯВАНЕ НА ВОДОЛЮБИВИТЕ ПТИЦИ

Среднозимното преброяване на водолюбивите птици е международна инициатива, организирана от Wetlands International. Целта на преброяването е установяване на тенденциите в числеността на популациите на водолюбивите птици. Това от своя страна е отправна точка за планирането на мерки за тяхното опазване.

И през 2019г. преброяването се провежда съвместно с представители на Регионалните инспекции по околната среда и водите и басейновите дирекции, Дирекцията на Национален парк „Централен Балкан" и Българската орнитологична централа към Института по зоология при БАН, колеги от други НПО. Данните от преброяването са представителни, а методиката е в съответствие на изискванията на Изпълнителната агенция по околна среда и Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Установяването на числеността, динамиката на популацията на зимуващите в България водолюбиви птици, както и влажните зони, които обитават са от голямо значение за определяне на мерките за тяхното опазване.

Преброяването се проведе в периода от 10-ти до 13-ти януари. **От страна на Зелени Балкани участие взеха 7 екипа или отделни експерти, като проведоха мониторинг на 42 обекта, като това включва 31 езера и язовири, 4 участъка от реките Тунджа и Марица, както и няколко влажни зони от друго естество.** След обработка на данните имаме следните резултати:

- констатирани са 113 вида птици с обща численост 240 236;
- от тях водолюбивите са 115 123 от 66 вида.

Най-голям брой птици са наблюдавани на Бургаски езера, като първенството държи ез. Вая с над 38 хил. птици, от тях близо 26 хил. са гъските.

Наш екип участва и в Средно зимно преброяване в Национален Парк - Лонгозни гори Инеада, Турция – 10-12.01.2019г., съвместно с турските партньори от неправителствените организации DAYKO и Association of Back to Nature Youth and Sport Club.

III. ОПАЗВАНЕ "EX SITU" - СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ДИВИ ЖИВОТНИ

Опазване на биоразнообразието "EX SITU" е едно от основните направленията в нашата дейност и СЦДЖ е олицетворение на усилията ни в тази посока. Голяма част от дейността му се осъществява с доброволното съдействие на стотици симпатизанти в цялата страна, а истинската ценност е значимата промяна в мисленето на хората, докоснали се по една или друга причина до дейността на Центъра и неговите пациенти. С натрупания опит и наличната инфраструктура, Спасителният център за диви животни на Зелени Балкани продължава да бъде водещо звено в областта, а пациенти в Центъра се приемат от цялата страна.

2019 г, бе годината с най-много записани животни в Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани от създаването му до сега! **Техният брой достигна 1809, като в това число освен пациентите от реанимация се включват и всички излюпени малки в пределите на Центъра и животните, постъпили в рамките на реинтродукционните ни програми.**

За постъпването на пациентите в Центъра през годината най-много са помогнали обикновени граждани, частни лица. Те са съдействали посредством подаване на сигнали

или транспорт на животните до вратите на Центъра.

Пикът в приема на пациенти е през летните месеци, но тази година е завишен и приемът през есенно-зимните месеци, движещ се в границите от 50-100 броя на месец!

През 2019 г. ветеринарните специалисти на Центъра са извършили общо 59 операции, от които остеосинтезите са 24, ампутациите са 34, а операциите на стомах и гуша – 2. В следствие на това, 2 са освободените пациенти, а 25 са тези, които са останали за волиерно отглеждане или са пренасочени към зоопаркове или Спасителни центрове извън страната. Освен по хирургичен път, нараняванията на костите могат да зарастват и под превръзка. Така, именно, успяхме да излекуваме и освободим общо 44 пациента на Центъра.

През 2019г. **Спасителния център стана дом на 656 диви сирачета, 358 от които бяха успешно отгледани и освободени в природата.**

И тази година, с все така отлични резултати, продължихме да прилагаме методът на подлагане на диви сирачета на приемни двойки родители в Спасителния център. Понякога, освен семействата на керкенези, сови, лешояди, обитаващи Спасителния център, на екипа се налага да прибягва до „помощта“ на диви птичи семейства, като синигери, врабчета, лястовици.

В **размножителната програма на Центъра са включени 4 вида лешояда, забулени сови, керкенези, кукумявки, белошипи ветрушки, ловни соколи, царски орли, египетски лешояди,** които освен собствените си малки, осиновяват и голяма част от приетите диви сирачета, като поемат и голяма част от грижата по тях. И така през **2019 г. в Центъра имаме излюпени общо 213 птици, 185 от тях са освободени в природата.**

От общо 1809 регистрирани през 2019г. животни, 936 бяха освободени в природата, като естествено, при определяне на мястото, се съобразихме с изискванията на всеки вид.

Програмите за повторно връщане в природата на изчезнали и редки видове, постигнаха следните резултати:

Белошипа ветрушка

От 14 двойки белошипи ветрушки в Спасителния център, бяха излюпени 54 малки. 43 от тях бяха освободени в района на Спасителния център, посредством специализирана адаптационна волиера, а останалите бяха пренасочени за попълване на размножителното ято в Центъра. Дарени са птици на зоопарковете в Прага, зоопарк София.

Ловни соколи

За ловните соколи в Спасителния център годината не бе особено добра! **От 5 двойки през 2019г. бяха снесени общо 23 яйца, от тях успешно се излюпиха 10 малки, 2 от които останаха за размножаване, останалите 8 са освободени.** И тази година използвахме адаптационни волиери, изградени от Сдружението.

Големи лешояди

В рамките на проект „Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/649 **20 черни лешояда минаха през Центъра, 6 от които за рехабилитация и лечение, а останалите, за период на карантина, като новопостъпили по програмата за реинтродукция. От белоглавите лешояди, общо 13 са постъпили за лечение и карантина в Центъра.** Четири от тях са дарение за българската природа, излюпени в зоопаркове в Чехия и Германия. И двойката белоглави лешояди и двойката черни в Центъра имаха по едно неоплодено яйце.

Египетски лешояди

Тази година, за пръв път, в Центъра имахме **две размножаващи се двойки египетски лешояди.** Това стана, благодарение на зоопарк Прага. Тези двойки **излюпиха**

общо 4 малки, две от които бяха освободени в рамките на проект „Нова надежда за египетския лешояд“, едно остана за отложеното освобождаване през следващата година и едно умря още в ранна възраст.

Над 3 000 човека, повечето от които деца и ученици посетиха Центъра през 2019 година. Отделно екипът ни посети над 40 събития, детски градини, училища, университети, където разказахме за дейността ни. Наред с това имахме и множество официални посещения на представители на местната и националната власт, министерства, национални и международни партньори на Зелени Балкани.

ОБУЧЕНИЯ И ПРАКТИКИ

И през 2019 г. Центъра бе партньор на Министерството на образованието и науката по проект „Студентски практики“. По време на нашето участие в него, над 70 студента от Ветеринарномедицинския, Аграрния и Стопанския факултет на Тракийски университет, Стара Загора, преминаха на практика при нас. А през лятото имахме 38 ученика от НПГВМ „И.Павлов“ на производствена практика, както и 3 студента по ветеринарна медицина, провеждащи задължителния си летен стаж в амбулаторията на Центъра.

МАТЕРИАЛНА БАЗА, СТРОИТЕЛСТВО И ВИДЕОНАБЛЮДЕНИЕ

На площ от 14 декара са разположени над 75 съоръжения, 17 помещения, 2 басейна за водолюбиви птици. Нуждите на Центъра се обслужват от две бази, разположени на растояние една от друга и условно разделени на Рехабилитационна и Размножителна част.

Над 200 са камерите за видеонаблюдение, монтирани и поддържани единствено от екипа ни.

ЦЕНТЪРА ИЗВЪН ПРЕДЕЛИТЕ МУ

Дейностите на терен са пряко свързани с работата на Спасителния център. Те включват освобождаването чрез адаптационни волиери на птици излюпени и/или отгледани при нас. Участието ни в дейностите по реинтродукция на египетския лешояд в Източни Родопи и района на Провадийското плато, съдействието на екипа ни в дейностите по черния лешояд в Източни Родопи и ПП „Сините камъни“ и дейността на Зелени Балкани в европейското село на белия щъркел – Белозем.

МЕДИИТЕ ЗА НАС

През 2019г. присъствахме в медийното пространство в 637 пъти в различни статии, репортажи и новини в различни месни, национални, електронни и печатни издания.

IV. КОНФЕРЕНЦИИ, СЕМИНАРИ, МЕЖДУНАРОДНИ СРЕЩИ

На 15 и 16.01.2019г. част от екипа на проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ взе участие в междупроектна среща с проект „Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/649.

На 22.01.2019г. екипа на проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ взеха участие в уебинар, организиран от Асоциация на парковете в България. Освен, че се обсъдиха важни теми за природозащитата, успяхме да се запознаем с предимствата и недостатъците на уебинарите.

На 31.01.2019г. екипа на проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ участва в годишната среща на НПО, членуващи в Коалиция „За да остане природа в България“. На срещата бяха обсъдени редица възможности.

На 19 и 20.02.2019 екипът на проект "Светло бъдеще за черния лешояд" LIFE14 NAT/BG/649 взе участие в Международната среща "Лешоядите и ветеринарномедицинските препарати", състояла се в Дадя, Гърция. Срещата се проведе в рамките на проект "Re-Vultures" (LIFE14 NAT/NL/000901), а организатори на събитието бяха VCF и WWF Гърция.

Участие на Зелени Балкани, като асоцииран партньор, при изпълнение на проект Национална Научна Програма (ННП) „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“ с партньори: Аграрен университет Пловдив, БАН, Селскостопанска академия, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Тракийски университет – Стара Загора и Университет по хранителни технологии – Пловдив. – 2019 г. и участието на Зелени Балкани в работна среща по ННП „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“ 14.03.2019г. Павел Баня.

От 8 до 10.04.2019г. в Природен резерват „Увац“, Сърбия се проведе Балканска работна среща на тема „Борба с отровите като заплаха за лешоядите“. Екипът на проект „Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/649 и Спасителният център за диви животни на Зелени Балкани бяха сред участниците в международното събитие.

Зелени Балкани бе гост на информационен ден и обучение за подготовка на проектни предложения към програма LIFE на Европейския съюз – 10-11.04.2019.

През април, Зелени Балкани представи добри практики по време на обучение на МОСВ и бе гост на информационен ден и обучение за подготовка на проектни предложения към програма LIFE на Европейския съюз. Организатор на двудневното събитие бе Национално звено за контакт по Програма LIFE на Министерството на околната среда и водите. Отправената покана от организаторите към екипа ни, бе да представим нашите добри практики и успешни резултати от текущи и завършили проекти на организацията, финансирани от програма LIFE. Освен че представихме проектите, в презентацията екипът ни включи и практически съвети към присъстващите над 100 потенциални бенефициента, научени уроци и фактори за успеха. Специален акцент на презентацията ни бе проект „Възстановяване на белошипата ветрушка”, LIFE11 NAT/BG/360, тазгодишен финалист на наградите на LIFE, и част от надпреварата за специалната награда на Гражданите - LIFE Citizen’s Prize 2019.

Проведена е теренна практика в с. Левка със студенти от магистърски курс „Опазване на биологичното разнообразие“ към Аграрен университет – Пловдив – 12-14.04.2019.

Представихме проект BioLearnBSB 142, в който сдружението е партньор, на първа работна среща на заинтересованите страни в България на тема „Морски отпадъци“ гр. Варна - 17.04.2019. Събитието е част от проект „Assessing the vulnerability of the Black Sea marine ecosystem to human pressures (ANEMONE)”/Оценка на уязвимостта на екосистемата на Черно море към натиск от човешки дейности“, изпълняван от Института по Океанология на БАН с финансиране от Съвместна оперативна програма за трансгранично сътрудничество „Черноморски басейн 2014-2020“ (ENI CBC Joint Operational Programme BLACK SEA BASIN 2014-2020)“.

Проектът на Зелени Балкани „Възстановяване на белошипата ветрушка”, е сред

финалистите за Наградите на Програма LIFE на Европейската Комисия за 2019 г. Едва 15 проекта изпълнявани по Програмата са избрани за надпреварата ,,Най – добър“ LIFE проект за 2019 г. Високото признание, което получи проекта от страна на Европейската Комисия е благодарение на усилията на Зелени Балкани и партньорите от EuroNatur, и DEMA, в резултат на които белошипата ветуршка бе възстановена, като гнездящ вид в България. В продължение на няколко десетилетия се считаше че видът е изчезнал от страна ни, като гнездящ, но след 2014 това вече не е така. Тези резултати са високо оценени от Програма LIFE на Европейската Комисия, и проекта на Зелени Балкани е сред едва 15-те финалисти в надпреварата за приза ,,Най – добър“ LIFE проект за 2019 г. „Възстановяване на белошипата ветрушка” LIFE11 NAT/BG/360 се състезава в категорията ,,Природа“, наред с няколко други проекти, изпълнявани в Европейския Съюз в рамките на финансовия инструмент LIFE на Европейската Комисия. Останалите финалисти се надпреварват за Наградите на LIFE в други две категории - ,,Околна среда“ и ,,Климат“. В допълнение, проектът ни бе номиниран и за специалната награда на Гражданите - LIFE Citizen’s Prize 2019 – още едно голяма признание за работата ни.

Победителите в трите категории и избраният проект от вота на Гражданите на Европа, бяха оповестени на официална церемония за Наградите на LIFE 2019, която се проведе на 16ти май в Брюксел, с участието на високопоставени представители на Европейската Комисия. Събитието бе част от Европейската Зелена Седмица 2019 (13 – 19.05), която се организира от Комисията.

Участвахме в Студентска научна конференция „Биоикономика, селско стопанство и туризъм за по-добър живот“ Аграрен университет – Пловдив – 08.05.2019.

Бяхме съорганизатори и спонсор на Научна Конференция „Екология начин на мислене 11“ - 11.05.2019

От 12 до 15. 06. 2019г. Зелени Балкани, заедно с кметството на с. Белозем, общ. Раковски, взеха участие в 16-тата ежегодна среща на Европейските села на белия щъркел. Бе представен опита на организацията по обезопасяване на електроразпределителната мрежа, натрупан при изпълнението на проектите по Програма LIFE на Европейския Съюз - ,,Възстановяване на белошипата ветрушка", LIFE11 NAT/BG/360 и ,,Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/649.

В периода 30.09. - 05.10.2019г. в португалския град Албуфеира, Алгарве, се проведе Европейската конференция за лешоядите, в която взеха участие и представители на Зелени Балкани. Екипът по проект „Светло бъдеще за черния лешояд“, LIFE14 NAT/BG/649 изнесе презентация на тема „Резултати и напредък на програмата за възстановяване на едри лешояди в България“, а Спасителният център за диви животни бе представен с постер, на тема „Ex-situ дейности по лешоядите в Спасителния център на Зелени Балкани“.

На 2.10.2019г. Зелени Балкани, заедно с БДЗП и Сдружение „Природен Парк Сакар“ участваха в проведената от РИОСВ-Хасково работна среща за предотвратяване използването на отровни примамки срещу вълци в гнездовите райони на царски орел в Сакар. Институциите бяха представени от БАБХ, ДГС Свиленград, представители на общинска администрация, Ловно рибарските сдружения Свиленград и Любимец, РДГ – Кърджали и Лесотехнически университет – София.

Зелени Балкани взеха участие на Третата Международна конференция по зоонози, зоология и епидемиология – 21-23.10.2019г., на която представинаучна статия и постер изготвени в рамките на проекти CeNoBS и "Снижаване приулова на муткури в

българските води на Черно море".

Бяхме съорганизатори в Световния ден на Географските информационни системи- 13.11.2019

На 21 и 22.11.2019г. екипът по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ организира работна среща под наслов: "Преодоляване на ключови проблеми при опазването и спасяването на бедстващи диви животни – съвместни дейности между институции, представители на местната власт, стейкхолдъри, НПО", чийто домакин бе Спасителният център за диви животни

На 10.12.2019г. представители на Зелени Балкани взеха участие в обучителен семинар на тема „Предотвратяване на престъпленията срещу птиците и дивата природа“. Семинарът бе част от дейностите на Българското дружество за защита на птиците по проект „Сигурен прелетен път“ LIFE16/NAT/BG000847 и беше насочен към подобряване на координацията на местни заинтересовани институции и страни в борбата с бракониерството и други прояви на престъпления срещу дивата природа

Екипът работещ по опазване на китоподобните в Черно море участва в обучение за провеждане на самолетни проучвания за численост и разпространение на китоподобни в Тулча, Румъния през юни.

Резултатите от проект "Подкрепа за изпълнението на РДМС в Черно море чрез създаване на регионална система за мониторинг на китоподобните бозайници (Д1) и мониторинг на шума (Д11) за постигане на ДЕС”са представени на работна среща по проект ANEMONE във Варна през октомври, две информационни събития на БДЧР през юни и октомври във Варна и Бургас, лекция за китоподобните по случай Деня на Черно море, специално събитие във връзка с проекта за общобасейнови проучвания на ACCOBAMS по време на седмата среща на страните по споразумението в Истанбул през ноември, работна среща за морски отпадъци на Черноморската комисия в Истанбул през декември.

Резултатите от проект "Снижаване приулова на муткури в българските води на Черно море" са представени на среща на Генералната комисия по рибарство в Средиземно море, проведена в Трабзон, Турция през септември.

Участвахме във Фестивала на Белия щъркел през месец май и в годишната среща на селата на щъркелите в Чешиново-Облешево, Северна Македония през юни 2019 .

Екипът, работещ по опазването на червеногушата гъска е взел участие в две работни срещи срещу бракониерския риболов в езерата около Дуранкулак и Шабла през ноември в Шабла и Бургас. Участвахме в конференцията на немската работна група за екология на гъските, където представихме презентация за резултатите от проведеното пилотно сателитно проследяване на зимуващи червеногуши гъски в района на Приморска Добруджа.

V. ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМИРАНОСТ И АНГАЖИРАНОСТ

1. ПУБЛИЧНИ КАМПАНИИ

През 2019г. Зелени Балкани, в партньорство с Икономедия (сайтът ДневникБг и

вестник Капитал), Дарик радио и БГ Топ Мюзик (в лицето на Хоби ТВ) продължи да осъществява дейности по изпълнението на проекта „НАТУРА 2000 в България – НОВИ ХОРИЗОНТИ“. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на програма Лайф на ЕС, подпрограма „LIFE Environmental Governance and Information“, която целево съфинансира проекти, насочени към повишаване на обществената информираност за проблемите на околната среда и европейските политики в това направление. Продължителността на проекта е до 2023 година. Част от планираните дейности са обичайните информационни кампании (Нощ на прилепите, ден на влажните зони), които традиционно провеждаме в Пловдив, а други са разпределени да се проведат в други градове.

Проектът „НАТУРА 2000 в България – НОВИ ХОРИЗОНТИ“ цели значима промяна на отношението и обществената информираност по отношение на Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Като инструмент за постигане на целите на проекта са избрани 10 „флагови“ и лесно разпознаваеми видове от Директивата за местообитанията и птиците на Европейския съюз. Такива са белоглавият и брадатият лешояд, ловният сокол, белошипата ветрушка, делфините, прилепите, малкият корморан, гривестата рибарка, червеногушата гъска и царският орел. Всички тези видове са с много високо природозащитно значение, но по една или друга причина „страдат“ от ниската обществена информираност за тяхната значимост, или поради насадени предразсъдъци, пораждащи негативно отношение. Липсата на информация е и причината често хората да имат негативно отношение към един от най-важните и успешни инструменти, чрез които се гарантира опазването на природата в ЕС – мрежата НАТУРА 2000. За повишаване информираността на обществото за Натура 2000, целевите видове и включително дейностите на Зелени Балкани голяма роля имат дейностите на партньорите. Само за една година Хоби тв са излъчили 36 репортажа повторени многократно, както всеки един репортажа е качен наYouTube порфила на Хоби Тв и Зелени Балкани, а подробна информация е публикувана и на сайта: Дестинация БГ: http://destination-bg.tv/index.php?p=news&id=80. Другият ни партньор по проекта – Дарик Радио са изготвили 50 репортажа, които отразяват приоритетните теми, по които се работи; общо 14 радио-клипа (Дарик за природата) за целевите видове или проблеми, по които се работи; създадени са 1250 информационни анонса; 1000 радио спота. В допълнение на това - Дарик Радио отразява темите по проекта и на сайта си. Интернет портал Икономедиа в лицето на Дневник.бг, като партньор на Зелени Балкани са публикували 140 журналистически материали и фотогалерии в dnevnik.bg, отразяващи актуални теми, свързани с опазването на НАТУРА 2000 места и видове. В рамките на проекта екипът ни се ангажира в организирането и отбелязването на важни екологични дни като ден на влажните зони, ден на водата, ден на Земята, ден на биоразнообразието, нощ на прилепите, ден на Черно море, както и едномесечна национална кампания по повод деня на Натура 2000 в редица населени места в страната. Паралено с тези събития екипът на проекта организира презентации за целевите видове и Натура 2000. Проведени са 71 представяния пред 3571 младежи, включващи деца, ученици и студенти.

Друг проект с информационна насоченост бе „30 години съвместните дейности за природата, в протежението на граничните територии на Европейския зелен пояс“- „Съвместно журналистическо пътуване - повишаване капацитета на медиите за отразяване на Зеления пояс“, финансиран от Асоциация Европейски зелен пояс.

Целта беше да се популяризира Европейския зелен пояс по протежението на българо-турската граница, чрез целенасочено медийно отразяване, във връзка с 30 годишнината на инициативата Европейски Зелен Пояс от Зелени Балкани.

Фокусът беше върху ЗЗ Сакар, Природен Парк Странджа в България и Национален парк „Инеада лонгозни гори“ в Турция.

Екипът подготви изчерпателен списък с журналисти и медии, които отразяват екологични теми и материали. Това са хора, за които екологичната тема не е безразлична и биха се интересували от инициативата за зелен пояс. Общо са идентифицирани повече от 30 души от различни медии. Специално внимание бе обърнато на представителите на медиите, които са партньори на Зелени Балкани в проекта „НАТУРА 2000 в България - НОВИ ХОРИЗОНИ“ LIFE17 GIE / BG / 000371. Това са: Дарик Радио, Хоби Тв и Дневник.

Турският партньор ангажира фотографа Мехмет Ханай от специализирания уебсайт за фотография на биоразнообразието в Турция - www.dogalhayat.org

Проведохме няколко различни подготвителни събития и екскурзии с представители на медиите, за да се отразява основното събитие, празнуване на Деня на зеления пояс. Благодарение на това бяха постигнати 15 медийни отразявания в различни източници като част от подготовката на основното събитие.

На 18 септември в района на ЗЗ Сакар, Зелени Балкани, заедно с Историческия музей Свиленград, представиха изложбата „САКАР - ЗЕМЯ НА СЪКРОВИЩА“, която беше изложена в Информационния център в село Маточина. Събитието беше включено в културния календар на Община Свиленград за септември. Изложбата бе изложена като част от постоянната експозиция на Информационен център „Маточина“, стопанисван от Исторически музей - Свиленград, с цел допълване на информацията за района, представена на посетителите.

Част от събитията се проведе в района на Странджа от двете страни на границата, в периода 22-24 септември. В Турция журналисти посетиха горите и езерата на Национален парк Лонгозни гори Инеада, пещера Дупница и скалната църква близо до границата с България, организирано от турските партньори Back to Nature NGO. В посетителския център на Националният парк се проведе семинар, посветен на Европейския зелен пояс. Поредицата от събития завърши на територията на природен парк „Странджа“ в България. Зелени Балкани, съвместно с домакините Дирекция Природен Парк Странджа, проведоха обучение на медиите за методите за популяризиране на инициативата за Зелен пояс. Международен екип посети и Тракийското светилище в местността Мишкова нива и водопад Докузак, който е най-големият водопад в Природен парк Странджа.

Във всички тези събития участваха около тридесет души от неправителствени организации, служители на администрацията на парка, общини, местни жители, журналисти от България и Турция.

Два проведени семинара, посветени на Европейския зелен пояс. Един в посетителския център на Национален Парк „Лонгозни гори Инеада“. Другия в Дирекция на Природен Парк „Странджа“

В резултат на отличното сътрудничество между партньори по проекта и представители на медиите, инициативата е обхваната от над 40 различни медийни

източници в двете страни, включително национални радиостанции, национални телевизии, Българската телеграфна агенция и други информационни агенции и уебсайтове. Сред значителните медийни изяви беше участието на представител на Зелени Балкани в "Дарик за природата" на 9 септември. Хоби ТВ, продуцира два различни филма, посветени на изложбата Сакар – Земя на Съкровища и пътуването на журналистите в България и Турция.

За подготвителния период и за официалното честване на Деня на Зеления пояс са регистрирани 43 медийни отразявания от различни български и турски медии. В допълнение, съобщението на Дарик радио излъчи шестдесет и три пъти, а многократното излъчване на двата филма по телевизия „Хоби“ увеличава общия брой медийни излъчвания до над 110

В началото на 2019г. организирахме **отбелязването на Деня на влажните зони в няколко населени места.** Честването на екологичния ден, както и конкурсът за рисунка се проведе в началото на февруари.

Докато нашите колеги мониториираха червеногушите гъски в Североизточна България, ние **посетихме учениците от ОУ „Йордан Йовков“ в с. Спасово и СИП Екология на ОУ „Йордан Йовков“ гр. Каварна**. Разказахме за значението на червеногушите гъски и 90-те деца получиха книжка с червеногушия гъсок Брент.

На 11 и 12.01.2019 г. екип на Зелени Балкани, заедно с Българското дружество за защита на птиците, Фонд за дивата флора и фауна, Регионалните инспекции по околната среда и водите, Дирекцията на Национален парк „Централен Балкан”, Българската орнитологична централа към Института по зоология при БАН и Ловно-рибарските сдружения взе участие в **среднозимното преброяване на водолюбиви птици**, координирано от Wetlands International.

На 17.01.2019г. екипът ни **посети Първо прогресивно училище в София**, където основна тема бяха китоподобните бозайници. След като всички зададоха ентусиазираните си въпроси и получиха професионални отговори, децата получиха и детските книжки „За делфините“ и „Приключенията на Мерием и делфина Фани“.

На 18.01.2019г. заедно с колегите от Спасителния център за диви животни направихме **презентация за целевите видове пред деца от Образователен център Кукуряк и Детски център „Хвърчило“** в Стара Загора.

Месец февруари започнахме с **мащабна информационна кампания в няколко населени места по случай 2-ри февруари – Деня на влажните зони.** Организирахме отбелязването на екологичния ден в с. Житница (Добричко), Шабла, Поморие, Пловдив и Дуранкулак. В рамките на няколко дни наши екипи с доброволци популяризираха важното значение на влажните зони, повечето от които се намират в мрежата от защитени зони – НАТУРА 2000. На събитията присъстваха над 150 участници, повечето от които ученици.

Общо, през целия месец февруари нашите дейности бяха презентирани **пред общо около 150 ученика от различни училища, а именно от IX ОУ "Веселин Ханчев" в Стара Загора, децата от СУ „Найден Геров“ и НУ „Кирил Нектариев“ и ученици от ОУ „Свети Климент Охридски“, с. Дуранкулак.**

В края на месеца екип на Зелени Балкани и **ученици от училище II ОУ „Св. Паисий Хилендарски“ гр. Раднево отбелязаха Деня на влажните зони с открит урок**

на яз. Раднево.

На 26.02.2019г. екипът по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ бе на гости в Народна библиотека „Иван Вазов“, където представи на **учениците от СУ „Найден Геров“ и НУ „Кирил Нектариев“** осъществяваните в рамките на проект „Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/649 консервационни дейности.

На 27.02.2019г. екипът по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ посети **децата от 3А клас на IX ОУ "Веселин Ханчев" в Стара Загора**, за да им разкаже за лешоядите и за консервационните дейности, осъществявани в рамките на проект „Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/649

На 28.02.2019г. екипът ни по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ бе в района на Приморска Добруджа, където малко след отбелязването на Деня на влажните зони в началото на месеца, говорихме по темата с учениците от ОУ „Свети Климент Охридски“, с. Дуранкулак.

По повод Деня на влажните зони и във връзка с мрежата от защитени зони НАТУРА 2000, организирахме **конкурс за детска рисунка, в който се включиха 160 творби от 17 населени места в страната.** Стартът на конкурса беше даден на Деня на влажните зони, а в края на март той приключи с излагането на рисунките чрез изложба в Природонаучния музей в Пловдив.

Стартирахме месец март със състоялата се на 08.03.2019г. **презентация за дейностите на Зелени Балкани пред ученици от предучилищната група на IV-то ОУ „Свети Никола“,** гр. Стара Загора.

На 12.03.2019г. екип по проект „Натура 2000 в България – НОВИ ХОРИЗОНТИ“ LIFE17 GIE/BG/371 **посети децата от 2 клас на IX ОУ "Веселин Ханчев" гр. Стара Загора.** Помощници на екипа бяха двама от пациентите на Спасителния център - мишеловът Мишо и керкенезчето Владко .

На 13.03.2019г. екипът на проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти” взе участие в **Деня на безопасността, здравето и околната среда (SHE Day) на компания LDC (Louis Dreyfus Company), организиран от Image Travel Ltd.**

На 14.03.2019г. деца от 1 и 2 клас на Трето основно училище „Кольо Ганчев“, Стара Загора, участваха в освобождаване на пациенти на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани. Една тръноопашата потапница и един обикновен мишелов бяха освободени от ръцете на младите природозащитници от Стара Загора.

На 15.03.2019г. екипите по проект: „Натура 2000 в България – Нови хоризонти” и проект „Светло бъдеще за черния лешояд” **посетиха ОУ "Гео Милев",** с. Белозем - по-известно като училището на белите щъркели.

На 18.03.2019г. екипът по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ **представи на учениците от ОУ „Свети Климент Охридски“**, с. Дуранкулак богатото биологично разнообразие на влажната зона. На 19.03 екипът бе поканен в Зеления образователен център, гр. Шабла, където над 50 ученици от 6 държави се бяха събрали, за да научат повече за влиянието, което хората оказват върху крайбрежните екосистеми.

На 22.03.2019г. екипите на „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ от Пловдив и Стара Загора **отбелязаха Деня на водата** пред община Пловдив, а в Природонаучния музей откриха изложба и прожектираха филм. В събитията се

включиха над 120 участници.

На 23.03.2019г. екип на **Зелени Балкани участва като партньор на Биологичния факултет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски",** като направиха кратка презентация за личния си опит в опазването на биологичното разнообразие, дейностите на Зелени Балкани, защитените видове и НАТУРА 2000, както и че природозащитните организации също са опция за работа на завършилите Биологическия факултет. Част от наградите за победителите и участниците бяха осигурени от проект „Светло бъдеще за черния лешояд" и проект „Натура 2000 в България – Нови хоризонти".

На 28.03.2019г. екипът на „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти" бе поканен в **детския отдел на НБ „Иван Вазов",** където 30 ученици от 3 клас на СУ „Св. Патриарх Евтимий" се запознаха с лешоядите, които се срещат в България. В същия ден по време на седмичната сбирка на доброволците на **фондация Пловдив 2019** им разказахме за дейността на организацията и за дейностите, извършвани по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти".

За да популяризираме колко важни са „санитарите на природата", в края на месец март 2019г. организирахме викторина **"Защо са важни лешоядите?"**,**насочена към децата от 4-ти и 5-ти клас** от началните и основните училища, намиращи се в нашите проектни територии, а именно – **Община Сливен, Община Котел, Община Враца, Община Кресна,Община Благоевград и Община Ивайловград**.

През месец март 2019г. служители на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани посетиха **5 зоопарка в различни региона на страната**.Сътрудничеството със зоологическите градини е от изключителна важност за работата на Спасителния център.

В края на месец март 2019г. екип на Зелени Балкани **гостуваха на учениците от клуб по интереси ,,Откривател" към Първо ОУ Иван Вазов – Свиленград**, където представиха пред младите откриватели биоразнообразието по река Марица, опазването на царския орел в Сакар и възстановяването на белошипата ветрушка като гнездящ вид птица в България.

През първата седмица на месец април екип от Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани и деца от Начално училище "Кольо Ганчев" гр. Стара Загора **освободиха три мишелова, два щъркела и 5 керкенеза**.

На 01.04.2019г. млади природолюбители от IX ОУ „Веселин Ханчев"се запознаха с дейността на Зелени Балкани, Спасителния център и пациентите му. Освен това, те се включиха в пролетното почистване, организирано по тяхно желание.

Опазването на царския орел, белошипата ветрушка и река Марица, бяха представени от Зелени Балкани в Първо ОУ Иван Вазов – Свиленград - 01.04.2019.

На 03.04.2019г. екип на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани и доброволци проведоха **теренни занимания с ученици от ДЦ „Хвърчило", гр. Стара Загора**. Децата имаха възможността да видят дивите пернати в естествената им среда през бинокли и зрителни тръби, а също така да се научат как се идентифицират видовете чрез определител за птици.

На 09.04.2019г. се състоя първото събитие за месец април по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти". По време на **седмичната среща на граждани в**

читалище „Тракия – Пловдив – 2008“ Зелени Балкани разказаха защо и от кога съществува организацията, защо е важна мрежата от защитени територии Натура 2000 и природозащитата като цяло.

В същия ден екипът на проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти” бе на **гости на клуб "Екология" с ученици от 4 в клас** от ОУ „Алеко Константинов”, гр. Пловдив.

На 19.04.2019г. **отбелязахме Деня на Земята в НБ „Иван Вазов“, гр. Пловдив** заедно с децата от началните класове на училищата СУ "Св. Константин – Кирил Философ" и СУ „Патриарх Евтимий“. В събитието взеха участие над 150 ученици.

На 20.04.2019г. Зелени Балкани беше **партньор в тридневния фестивал на Регионалния Природонаучен Музей – Пловдив – Млада синя Земя**. В съботния ден на 20-ти април екип на проект „НАТУРА 2000 в България - Нови Хоризонти” отбеляза по време на фестивала Млада синя Земя и Световния ден на Земята. В събитието се включиха над 150 участници.

На 22.04.2019г. отбелязахме **Деня на Земята с учениците от ОУ „Йордан Йовков”, Дирекция „Екология” към Община Пловдив, район "Северен“ и Общинско предприятие „Градини и паркове”.**

На 22.04.2019г. **Денят на Земята беше отбелязан и от Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани.** В присъствието на 50 **деца от гълъбовските детски градини „Радост“ и „Наталия“ , заедно с нашите колеги от КонтурГлобал Марица Изток 3**, открихме ремонтирана с дарение от ТЕЦ-а волиера за птици,а в края на срещата ни заедно освободихме мишелов, лекуван в Спасителния център.

Денят на Земята бе отбелязан от Аграрен университет – Пловдив, съвместно със Зелени Балкани – 22.04.2019.

На 24.04.2019г. проведохме **открит урок на брега на река Марица,** заедно с Регионалния природонаучен музей – Пловдив отбелязахме 50-годишния юбилей на ОУ „Райна Княгиня“.

На 03.05.2019г. екипът на Спасителния център за диви животни на Зелени балкани взе участие в **XX издание на състезанието "Млад огнеборец" в Стара Загора**, организирано от Регионална дирекция Пожарна безопасност и защита на населението – гр.Стара Загора.

На 04.05.2019г. заедно с 50 ученици от ОУ „Стефан Караджа“, с. Житница, Добричко **посетихме защитена зона „Суха река“,** в близост до село Оногур. Разказахме на учениците за пещерите и интересното им биоразнообразие.Наблюдавахме видове от безгръбначната фауна и следи от прилепни колонии

На 07.05.2019г. обявихме старта **на Викторина “Моята НАТУРА 2000”, предназначена за ученици от 6-ти клас.** Викторината имаше за цел да популяризира защитените територии от европейската екологична мрежа.

На 08.05.2019г. с учениците от ОУ „Братя Миладинови“ отбелязахме **Европейския ден на морето в читалище „Тракия – Пловдив – 2008“**

В същия ден заедно с мишелова Мишо **посетихме ДГ „Пролет“ гр. Стара Загора.** Събитието бе част от кампанията за Деня на Натура 2000

Екипът на Зелени Балкани заслужено зае своето място в откритата на

08.05.2019г. във фоайето на Народното събрание **фотоизложба, посветена на Българо-швейцарската програма за сътрудничество.**

На 09.05.2019г. проведохме **открит урок с учениците в Дуранкулак за китоподобните бозайници в Черно море**. Събитието бе част от кампанията за Деня на Натура 2000 и в него се включиха 50 ученици.

В същия ден съвместно **с ЦПЛР-ОДК Вълчедръм отбелязахме Деня на НАТУРА 2000** чрез откриването на изложбата "За прилепите", като част от националната кампания. На събитието присъстваха 80 посетители.

Екип на Спасителния център на Зелени Балкани успя да се включи макар и за кратко в провелия се в дните от 10 до 15.05.2019г. в района на язовир Студен кладенец **природозащитен лагер „Картали 2019“**. Лагерът бе организиран от нашите колеги от Българското дружество за защита на птиците.

На 11 и 12.05.2019г. представихме дейностите на организацията на **Националния събор на овцевъдите в България.** Представихме актуалните си проекти и дейностите, свързани с опазването на защитените и изчезнали видове. Особено важно бе да запознаем овцевъдите с лешоядите и тяхната функция на чистачи в природата. Над 80 000 посетители се включиха в Събора.

На 13.05.2019г. екип на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани, представен от д-р Руско Петров, уважи откриването на първата самостоятелна изложба на уайлдлайф фотографа Богдан Боев в родния му Димитровград.

На 14.05.2019г. посетихме **учениците от клуб "Екология" от 4 "в" клас на ОУ „Алеко Константинов”**, Пловдив и ги запознахме с видовото разнообразие на прилепите в България, както и с китоподобните в Черно море. Събитието бе част от кампанията за Деня на Натура 2000.

На 15.05.2019г. 40 ученика от **СИП по биология от ГПЧЕ „Ромен Ролан“**посетиха Спасителния център за диви животни в гр. Стара Загора. Събитието бе част от кампанията за Деня на Натура 2000.

В същия ден екип на проект „Възстановяване на белошипата ветрушка”, LIFE11 NAT/BG/36 бе участник в **церемонията на наградите на LIFE 2019**. Проектът ни, който бе финансиран от Програма LIFE на Комисията, бе номиниран сред едва 5 проекта финалисти в категория „Природа“. Проектът ни бе номиниран и за специалната награда на Гражданите - LIFE Citizen’s Prize 2019.

На 16.05.2019г. **Денят на НАТУРА 2000 бе отпразнуван с киномаратон в Регионална библиотека „Захари Княжевски“**, гр. Стара Загора. На събитието присъстваха 50 участници.

На 18.05.2019г. в с. Белозем се проведе **XIV Фестивал на Белия щъркел. Беше подготвена презентация на тема „Белозем – възможности за развитие на екологичен туризъм“**. Събитието бе част от кампанията за Деня на Натура 2000. На събитието присъстваха над 200 участници.

На 19.05.2019г. екипът на „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ бе част от **открита тренировка-състезание на СК "3Xtreme".** Всеки имаше възможност да опознае нашите видове, част от екологичната мрежа Натура 2000.

На 20.05.2019г. **над 100 ученици от ОУ „Христо Ботев“, с. Брестовица** се запознаха от близо с дивия свят на Спасителния център на Зелени Балкани. Събитието

бе част от кампанията за деня на Натура 2000

На 21.05.2019г. отбелязахме Деня на Натура 2000 със следните събития:

- В с. Левка, Свиленград отбелязахме деня с **информационна кампания** - на всички посетители разказахме за екологичната мрежа НАТУРА 2000, за биологията и екологията на белошипата ветрушка и за ЗЗ Сакар. Направихме и обиколка из селата в района, за да си поговорим с хората за видовете, които се срещат там, включително и царски орли. А вечерта направихме кино вечер с филма за белошипата ветрушка пред доброволците на Зелени Балкани.
- В Посетителския център на Поморийско езеро бе обявен **Ден на отворените врати**. Посетителите имаха възможност да наблюдават обитателите на солената лагуна чрез системата за видеонаблюдение, изградена с помощта на инициативата "Ти и Лидл за по-добър живот", бинокли и зрителни тръби.
- В Сливен поставихме къщички за пойни птици в ПП „Сините камъни“ съвместно с колегите от парка.

Във връзка с отбелязването на **21 май - Европейския ден на Натура 2000 Дирекция на Природен парк "Врачански Балкан"** съвместно със Зелени Балкани организираха посещение на волиерата на белоглавите лешояди в с. Долно Озирово. Ученици от клуб "Екология, защитени територии, околна среда и здраве" към СУ "Отец Паисий", с ръководител инж. Георги Антонов, преминаха по тематична еко пътека и наблюдаваха белоглави лешояди със специализирана техника.

На 22.05.2019г. с помощта на доброволката на Зелени Балкани - Теодора Илиева, бе отбелязан **Денят на НАТУРА 2000 в Регионална библиотека „Гео Милев” , гр. Монтана.** Това се случи посредством официалното откриване на изложбата „За прилепите” и представяне на мрежата от защитени зони Натура 2000.

В същия ден **над 100 деца от училища от Сливен и с. Брани поле**, Пловдив посетиха Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани, където чрез увлекателна беседа бяха запознати с консервационните дейности по проект „Светло бъдеще за черния лешояд” LIFE14 NAT/BG/649.

На 28.05.2019г. се **срещнахме с децата от "Приказка без край" – София** и им разказахме за китоподобните в Черно море. Събитието бе част от кампанията за деня на Натура 2000

Зелени Балкани, Исторически музей Свиленград и Сдружение ,,Природен парк Сакар“ заедно за популяризиране и проучването на долмените около с. Левка – 28.05.2019

На 29.05.2019г. осъществихме **мониторинг на биоразнообразието на река Марица, гр. Пловдив.** Със събитието отбелязахме Деня на НАТУРА 2000 (21 май) в Пловдив. Наред с този празник отбелязахме и Деня на биоразнообразието (22 май) и Деня на околната среда (5 юни). В събитието се включиха над 50 участници.

На 30.05.2019г. бяхме на гости на **II „В” клас от ОУ „Васил Левски”, гр. Пловдив**. Посетихме малките фенове на природата, за да им разкажем за червеногушата гъска и гривестата рибарка – защитени видове от Закона за биологичното разнообразие, както и видове целеви за опазване в екологичната мрежа НАТУРА 2000. Чрез направено дарение, учениците, начело с класния си ръководител осиновиха сивата чапла в Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани.

На 31.05.2019г. екипът по проект „Натура 2000 в България - Нови Хоризонти“

изнесе **презентация на тема "Опазването на редки видове и ползите за хората" в Клуба на пътешественика в София.**

Месец юни започна с **посещението на 125 второкласника от СУ „Св. Иван Рилски“, гр. Хасково, в Спасителния център за диви животни** на Зелени Балкани.

На 01.06.2019г. екипът на Спасителния център запозна децата с редица застрашени и изчезнали видове, обект на защита от екологичната мрежа Натура 2000, които се размножават там.

На 03.06.2019г. екипът по проект „Натура 2000 Нови Хоризонти“ посети **четвъртокласниците от ОУ „Елин Пелин“** и им представи информация за червеногушата гъска и гривестата рибарка – защитени видове, обитаващи зони, включени в европейската екологична мрежа „Натура 2000“

На 05.06.2019г. по повод **Деня на околната среда публикувахме отговорите на викторината „МОЯТА НАТУРА 2000“. Във викторината участваха 12 училища от областите Пловдив и Стара Загора и се включиха над 250 ученика от 6-ти клас.**

На 08.06.2019г. беше **организиран доброволчески уикенд.** Зелени Балкани бяха домакини на Фондация BCause и служителите на Ситибанк България. Над 20 доброволеца и техните семейства избраха да дарят своето време в помощ на природата заедно с екипа на Зелени Балкани.

На 10.06.2019г. Зелени Балкани и Тийн отделът на Регионална библиотека "Захарий Княжески" Стара Загора **стартираха съвместна инициатива** - различни занимания за природолюбители, които се състояха всеки понеделник до края на месец юли от 16:30 часа.

Общо, **през първите две седмици на юни Спасителният център за диви животни на Зелени Балкани бе посетен от над 60 деца от различни възрасти.** Те дойдоха от близко и далеч, за да разберат повече за нашата работа. Децата се запознаха с нашите пациенти – птици с трайни увреждания, преминали през период лечение в нашата клиника.

На 17.06.2019г. се проведе инициативата **„Понеделници в библиотеката“.** Този път главни герои бяха белошипите ветрушки. Беше прожектирано филмче за ловния сокол, а след това бе проведена и викторина с награди. Децата изготвиха саморъчно летящ макет на белошипи ветрушки от картон.

На 19.06.2019г. екип на Спасителния център и негови симпатизанти **освободиха зеленоглава патица и нейните 15 малки** на езеро Загорка, гр. Стара Загора. Птицата бе част от голяма група конфискувани птици в началото на годината по време на бракониерски лов.

На 20.06.2019 г. екип на Спасителния център бе на гости на децата, участници в детски лагер в хижа Морулей. Освен, че участваха в **освобождаването на три отгледани в Центъра млади керкенеза**, децата, участници в лагера, научиха колко е важна природозащитната идея и какво всеки от тях може да направи, за да я подкрепи.

На 24.06.2019г. се състоя поредното събитие, част от поредицата **„Понеделници в библиотеката“**, този път на тема **„Лешоядите в България“.** Бе представена презентация за четирите вида лешояди на територията на България, а след това се проведе викторина с награди.

В същия ден **40 деца от ОУ "Христо Смирненски",** гр. Раковски посетиха

Спасителния център за диви животни, за да обогатят знанията си за дивата природа. По повод Месеца на ловния сокол, екипът на Спасителния център запозна децата с природозащитния статус на птицата.

След успешния биомониторинг на р. Марица, на 26.06.2019г. решихме да направим второ издание – под наслов **„Биомониториг Марица Vol. 2.0“**

В същия ден се състоя първата среща на екипа по проект „Натура 2000 Нови Хоризонти“ с **децата от библиотека „Родина“.** Тя бе на тема „Прилепите и тяхната роля в природата“.

В края на месец юни, екип по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ и доброволци от Пловдив посетиха Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани – Стара Загора. Освен в храненето и почистването в Спасителния център, доброволците се включиха и в освобождаването на белошипи ветрушки.

В началото на лятото **37 ученици от Националната професионална гимназия по ветеринарна медицина „И.Павлов“ проведоха своята производствена практика в Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани**. НПГВМ „И.Павлов“, Стара Загора е един от водещите партньори на Спасителния център на Зелени Балкани още от основаването му през 1996 г.

На 01.07.2019г. екип на Спасителния център за диви животни организира за широката общественост на гр. Стара Загора **събитие по освобождаване на 8 млади керкенеза**, в което се включиха доброволци на Центъра и граждани, подкрепящи дейността му.

На 05 и 06.07.2019г. екип по проект „Натура 2000 – Нови Хоризонти“, екип на Спасителен център за диви животни на Зелени Балкани и ученици-стажанти от Професионална Гимназия по Ветеринарна медицина Иван Павлов - Стара Загора взеха участие в **Еко фестивала в гр. Казанлък.** Над 200 посетители присъстваха на събитието.

На 08.07.2019г. се състоя поредната инициатива, част от поредицата **„Понеделници в библиотеката“. Този път с децата изработихме хранилки за птици**

На 10.07.2019г. екипът на „Натура 2000 в България - Нови Хоризонти“ се срещна за трети път **с децата в библиотека Родина**. Темата на събитието беше **„Санитарите на природата“.**

На 13 и 14.07.2019г. най-старателните, работливи и отдадени на каузата **стажанти на Спасителния център бяха наградени с двудневна обиколка на бургаските влажни зони**. Започнахме с посещение на рибарниците на нашите приятели от фондация „Виа Понтика“. Посетихме още Размножителния център в гр. Бургас и Посетителския център „Поморийско езеро“.

На 19 и 20.07.2019г. **на гости в Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани бяха нашите приятели от зоопарк Йерез, Испания**. Вече втора, поредна, година зоопарк Йерез подкрепя дейностите на проект “Нова надежда за египетския лешояд“ (LIFE16 NAT/BG/000874), дарявайки ни за освобождаване в природата излюпени в зоопарка млади египетски лешояди.

На 21.07.2019г. екипът на проект **„Светло бъдеще за черния лешояд“ LIFE14 NAT/BG/000649** освободи два черни лешояда, дарени на страната ни от зоопарковете в Острава и Злин, Република Чехия.

На 22.07.2019г. Спасителният център за диви животни на Зелени Балкани бе

представен в **Регионална библиотека „Захарий Княжески“,** Стара Загора. Освен екипът по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“, специални гости на събитието бяха д-р Руско Петров – оперативен управител на Спасителния център, както и кукумявчето Блага.

На 24.07.2019г. **децата от библиотека Родина** и екипът на „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ **отново опознаваха дивата природа заедно**. По време на занятието ни проверихме знанията на децата за прилепите и лешоядите, играхме образователната игра за „Натура 2000“ и раздадохме подаръци – пъзели и книжки.

В същия ден децата от Образователен център „Кукуряк“ бяха на опознавателна разходка в Спасителния център за диви животни. Основна тема бе работата ни, свързана с опазването, лечението и грижата за лешоядите, както в естествената им среда в природата, така и в клетките на Центъра.

На 26.07.2019г. 11 бели щъркела, 4 таралежа, 1 сухоземна костенурка и 1 сокол скитник бяха освободени обратно в дивата природа от ръцете на служители, доброволци и участници в събитие, организирано от Зелени Балкани**. Дейността бе част от проект "Синьо лято със Зелени Балкани"**, реализирана с финансовото съдействие на Обществен дарителски фонд - Стара Загора.

На 29.07.2019г. се състоя поредното **понеделнично събитие в Регионална библиотека „Захарий Княжески“ , този път част от „Синьо лято със Зелени Балкани“**. Разказахме на децата за най-едрия вид от соколите: ловният. Играхме образователни игри, а на най-малките ни участници дадохме възможност да развият творческите си умения.

На 06.08.2019г. **Зелени Балкани и партньори проведоха официално събитие по повод Първи освобождавания на черни лешояди в България, част от дейностите по проект “Светло бъдеще за черния лешояд” LIFE14 NAT/BG/649**. На събитието присъстваха гости от: дирекциите на природните паркове – „Сините камъни“, „Българка“ и „Странджа“, РДГ Сливен, ДГС Котел, кметове от региона, природонаучен музей Котел, както и представители на частния бизнес, като приятелите ни от Bulgarian Animal Transport, наши сътрудници и доброволци при изпълнение на част от дейностите по проекта.

От 09 до 11.08.2019г., с подкрепата на Фондация "Евроразвитие 2007", НЧ "Светлина 1929", Академия "КИТ" и "Зелени Балкани" се проведе **лятна академия за децата на с.Труд**. Анелия от екипа ни в Пловдив беше гост на лятната академия в четвъртък и запозна младежите с работата на природозащитниците по опазването на белоглавия лешояд и прилепите.

На 10 и 11.08.2019г. Зелени Балкани представи дейностите по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ на **Националния събор „Да покажем българското“**, като част от програмата на „Празника на курорта, минералната вода и Балкана – Вършец 2019“. Над 200 участници се включиха в събитието.

На 12.08.2019г. **21 бели щъркела полетяха в небето, по време на второто освобождаване на млади бели щъркели от Спасителния център на Зелени Балкани за 2019 г**. Мястото на освобождаване отново бе язовира на старозагорското село Опан, а освен екипа на Спасителния център, в събитието се включиха и други природолюбители, подкрепящи дейностите на Центъра.

На 13.08.2019 г. **Matthieu Marc и Olivier Vercauteren от белгийският зоопарк Planckendael и Laurent Marc Simon от френският зоопарк Parc des Oiseaux** посетиха Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани с цел обмяна на опит и запознаване с дейностите на Центъра, където се осъществяват дейностите по размножаване на черни лешояди по проект "Светло бъдеще за черния лешояд" LIFE14 NAT/BG/649.

От 15 до 18.08.2019г. екип на Зелени Балкани по проект „ Натура 2000 в България – Нови Хоризонти" взе участие на **фестивала „Беглика Хородея -2019г."** на яз. Голям Беглик. Над 300 посетители се включиха в събитието.

На 21.08.2019г. **екипът на Спасителния център за диви животни освободи пет керкенеза и един обикновен мишелов в района на Кремиковци**. Превърнахме това събитие в традиция за екипа ни – време, в което можем да се срещнем с наши доброволци, дарители, осиновители, партньори - жители и гости на столицата.

На 23.08.2019г. в **Спасителния център за диви животни се състоя кино вечер, част от проект: Синьо лято със Зелени Балкани.** Деца, младежи и възрасти гледаха нашите филми за белошипите ветрушки, ловните соколи и лешоядите. Бяха проведени и викторини с любопитни въпроси, а за участниците, отговорили правилно, имаше и награди.

На 24 и 25.08.2019г. екипи по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти" и екип на Спасителния център за диви животни взеха участие във **фестивала „Богородична стъпка 2019"** на Старозагорските минерални бани. На събитието присъстваха 400 посетители.

На 27.08.2019г. **екип на Спасителния център и млади доброволци от Детски център „Хвърчило"**, част от инициативата „Синьо лято със Зелени Балкани", **освободиха 18 щъркела**, успешно рехабилитирани в Спасителния център.

На 28.08.2019г. се проведе последното занятие от поредицата **„Синьо лято със Зелени Балкани"** с децата на библиотека „Родина". За десет седмици, чрез образователни игри и творчески дейности, успяхме да покажем и обясним на децата защо е важна европейската екологична мрежа „Натура 2000" и застрашените видове, които попадат в обхвата ѝ.

На 30.08.2019г., **съвместно с Пожарна безопасност и защита на населението с. Опан, децата от Образователен център "Кукуряк" и децата от БагаТур освободихме излекувани 19 щъркела** от Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани. От от ръцете на пожарникарите излетяха и 4 рехабилитирани керкенеза.

На 01.09.2019г. се присъединихме към **спортния триатлон на гребната база в Пловдив,** организиран съвместно от 3xtreme и община Пловдив. Включихме се с викторина за Натура 2000, като успяхме да отбележим и Международния ден на лешоядите.

На 5.09.2019г. екип на Зелени Балкани, **доброволци от 3 държави се отправиха към Поморийско езеро**, за да станат част от тридневно приключение, което обаче не включва почивка на плажа. **Общо 24 доброволци** се включиха в тазгодишната природозащитна бригада, за да дарят своето време и труд в помощ на природата.

На 06.09.2019г. екип на Спасителния център за диви животни отбеляза **Деня на ловния сокол в с. Малко Кадиево**.

На 7.09.2019г. екипът на Зелени Балкани, заедно с нашите партньори активно отбеляза **Международния ден на лешоядите** с редица събития в цялата страна.

В Сливен отбелязахме международния празник с Ден на отворените врати на волиерата на Зелени Балкани в ПП „Сините камъни“. 5 групи и общо 22-ма човека посетиха волиерата и научиха интересни факти за биологията, живота и причините за изчезването на част от лешоядите.

На 18.09.2019г., край бреговете на язовира близо до старозагорското село Опан, **екипът и доброволците на Спасителния център на Зелени Балкани освободиха още 9 бели щъркела**, отгледани в Центъра.

На 20.09.2019г. отбелязахме **Нощта на прилепите в гр. Стара Загора**

На 22.09.2019г. **(Деня на отворените улици в гр. Пловдив)** се включихме в **Седмицата на мобилността**. Разположихме информационен шанд за редки и защитени видове от фауната на България, включително и видове като малкия корморан, срещащ се в река Марица.

На25.09.2019г. Зелени Балкани и **читалище „Димитър Наумов“ в с. Преславен** отбелязаха началото на новата учебна година със **съвместна инициатива**. Разказахме на децата за Натура зоните в България и за защитените видове животни, които попадат в обхвата им.

На 27.09.2019г. екип от Спасителния център за диви животни към Зелени Балкани и екип по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ взеха участие в **Нощта на учените, състояла се в Регионалната библиотека в Стара Загора.**

На 30.09.2019г. със серия от занимания се проведе **Международната нощ на прилепите в гр. Плевен**. Стартирахме с презентация в СУ Стоян Заимов с ученици от 7 до 12 клас и продължихме с презентация и изложба на прилепите в **Регионалния Исторически музей,отдел Природа.**

В края на месец септември **екип на Спасителния център взе участие в Миграционното преброяване на птици за 2019г, организирано по проект “Нова надежда за египетския лешояд“ (LIFE16 NAT/BG/000874)**. Главната цел на събитието бе преброяване на египетските лешояди, преминаващи през точката за наблюдение в района на Sarimazi,Adana.

На 1.10.2019г. отбелязахме **Международната нощ на прилепите в Ловеч**. Стартирахме деня с научно-популярна презентация, забавни клипове, създадени по време на експедиции от експертите към Център за изследване и защита на прилепите към Природонаучния музей гр София – БАН.

На 5.10.2019г. **в гр. Стара Загора се проведе „Празник за деца и кучета“,**организиран от **СНЦ "За хората и животните".** Екипът на Спасителния център за диви животни и екипът по проект: „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ бяха поканени да запознаят посетителите с дивите птици. **Съчетахме "Празника за деца и кучета" с Европейския ден на птиците.**

В същия ден отбелязахме **Нощта на прилепите в градската градина в Пловдив.** Информационната кампания за важното значение на прилепите беше организирана от **Зелени Балкани**, **Академия КИТ** с арт ателие и творчества; **Регионален Природонаучен Музей - Пловдив** с презентация за прилепите; **Спелео Клуб "Пълдин"** с показно връзване на пещерни възли; **Дирекция Екология към община Пловдив** със забавна

викторина с награди.

На 6.10.2019г., заедно със своите „птици-помощници“ **Спасителният център на Зелени Балкани бе поканен на събитие на Прабългарска школа за оцеляване „Бага-Тур“** по повод отбелязване на 4 години от създаването на Аул Бага-Тур. Работейки съвместно с прабългарската школа за оцеляване, се опитваме да запазим традицията, в която соколите са били верни спътници на славните български воини.

На 10.10.2019г. съвместно с **Българска Фондация Биоразнообразие, Спелео клуб „НЕПИАСТ“ и Националната скаутска организация в България отбелязахме Нощта на прилепите** в Морското казино в Бургас. Събитието бе проведено със съдействието на **Община Бургас**.

На 11.10.2019г. отбелязахме **Нощта на прилепите и в СОУ „Иван Вазов“, гр. Поморие**. Представихме кратка презентация за прилепите, включително за тези, които навестяват Поморийското езеро, а накрая раздадохме на децата книжки за приключенията на прилепа Дарки.

На 11 и 12.10.2019г. екипи на проектите „Светло бъдеще за черния лешояд“ и "НАТУРА 2000 в България - Нови Хоризонти" представиха дейностите на Зелени Балкани на **15-то юбилейно ,,Национално животновъдно изложение - Сливен 2019”.** Над 70 участници се включиха в събитието.

На 18.10.2019 г. **екип на Спасителния център на Зелени Балкани и доброволци посетиха Скаутски клуб "Роден за Приключения" гр. Стара Загора**, за да разкажат на младите природозащитници за дейностите, извършвани в Центъра.

На 21.10.2019г. с **ученици от 5, 6 и 7-ми клас и клуб "Приятели на Природата" на ОУ „Елин Пелин“, с. Първомайци отбелязахме Международната нощ на прилепите**. Под формата на презентация представихме националното и световното прилепно богатство.

В същия ден екип **на Спасителния център за Диви животни бе на гости на децата от детска градина „Ян Бибиян“ в Стара Загор**а беше екип на Спасителния център на Зелени Балкани, заедно с доброволци и малките „помощници“ – мишеловът Мишо, улулицата Чара и керкенезът Владко.

Отново на 21.10.2019г. **екип от Спасителния център на Зелени Балкани заедно с доброволци бяха на гости Тракийския Университет**, специалност „Ветеринарна медицина“ – студенти от I курс, англоезична група по време на лекция.

Екипът на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани заедно с доброволци и стажанти прекара последния уикенд на месец октомври (26 и 27.10.2019г.) в х. Морулей. Състоя се **двудневен киномаратон с филми за Зелени Балкани**, заснета операция на бедрена кост на белоглав лешояд, филми за прилепите, за Спасителния център, за лешоядите и ловните соколи. Събитието бе част от проект „Синьо лято със Зелени Балани“, възможно благодарение на Обществен дарителски фонд - Стара Загора.

На 30.10.2019г. **екип на Спасителния център за диви животни отново посети бъдещите ветеринарни лекари в Тракийски университет**, Стара Загора по време на лекция с птици.Стажанти и доброволци на Спасителния център, които също са студенти по ветеринарна медицина в Тракийския университет бяха част от презентацията.

В отбелязването на Международната нощ на прилепите, без прякото участие

на Зелени Балкани, се включиха и следните институции:

- На 26.09.2019г. в **Природозащитен център „Натура”,** експерти Дирекция Природен Парк „Врачански Балкан” запознаха учениците от III г клас от Начално училище „Иван Вазов” с важното значение на прилепите.
- На 4.10.2019г. Дирекцията на **ПП „Шуменско плато“** отбеляза Международната нощ на прилепите с наблюдение на прилепи в пещера „Бисерна“. В събитието участваха деца от „Зелените патрули“ към СУ „Панайот Волов“, гр. Шумен.
- На 7.10.2019г. **учениците от СУ „Петко Росен", гр. Бургас и експерти от ПП "Странджа"** отбелязаха Нощта на прилепите в гр. Бургас. Събитието беше организирано от читалище "Св. Св. Кирил и Методий 1985".
- На 18.10.2019г. Нощта на прилепите беше отбелязана и в **Регионалния Исторически Музей в Русе**. Това беше последното официално събитие от Националната Кампания „Нощ на прилепите“

В Спасителния център месец октомври беше месец за посещения на студенти, ученици и деца от детски градини.

- На 04.10.2019г. беше изнесена презентация пред студенти от **Тракийски университет, специалност „Ветеринарна медицина“**
- На 07.10.2019г. гости на Спасителния център бяха **шестокласници от ОУ „Кирил Христов“, Стара Загора**
- На 17.10.2019г. на децата от **ДГ „Райна Княгиня“** беше изнесена презентация за дивите птици в Спасителния център
- На 18.10.2019г. около **60 ученика от 1 клас към ОУ "Димитър Благоев", Стара Загора** дойдоха в Спасителния център, за да научат повече за защитените видове животни от Натура 2000.
- На 21.10. 2019г. гости на Спасителния център за диви животни бяха деца от **3 и 4 клас на ОУ "Кирил Христов", Стара Загора**
- На 25.10.2019г. **шестокласниците от СУ "П.Р.Славейков", Кърджали** посетиха Спасителния център и участваха в беседата на тема „Причини за изчезването на видовете и програми за възстановяване на популациите“.
- На 31.10.2019г. **10 деца от ОУ "Христо Ботев", с. Красново, Хисаря** се срещнаха с дивите пациенти в Спасителния център

През последната седмица на месец октомври гости, **доброволци в Центъра на Зелени Балкани, бяха от САП Лабс България ЕООД.**

Също така през последната седмица на октомври 2019г. се проведе **пешеходен преход до вр. Морулей с цел маркиране на туристическата пътека и наблюдение на птици**. Събитието бе организирано от екипа на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани, а участници бяха деца от Образователен център „Кукуряк“, Детски клуб „Хвърчило“, Прабългарска школа за оцеляване „Бага-Тур“ и ветерани от пешеходния клуб към Туристическо дружество “Сърнена гора.

В края на месец октомври **екипът ветеринарни лекари на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани участва в заснемането на игрален филм** в партньорство с любимия на поколения българи Йосиф Сърчаджиев.

В края на октомври и началото на ноември екип на **Зелени Балкани бе част от доброволческите дни на Джапан Табако Интернешънъл България.** На 30.10.2019г. посрещнахме доброволците от регион Изток в **Посетителски център „Поморийско езеро“,** където дейностите ни започнаха с презентация за природното богатство на

лагуната и нейната значимост, а след това изработихме хранилки за пойни птици. На 1.11.2019г. отново участвахме в организирането на доброволческа инициатива, но този път **с представителите на регион Юг на Джапан Табако Интернешънъл България**. Инициативата бе реализирана в парк „Лаута“.

На 30.10.2019г. отбелязахме Деня на Черно море заедно **с ученици от ОУ „Христо Ботев“ гр. Поморие** и **ОУ “Христо Ботев“ гр. Ахелой** в Посетителски център „Поморийско езеро“.

На 31.10.2019г. отбелязахме празника и в **с. Дуранкулак**, където домакините **НЧ „Дружба 1898“** ни очакваха заедно **с всички ученици от ОУ „Св. Климент Охридски“** и жители на селото.

На 31.10.2019г. Димитър Попов – експерт на Зелени Балкани и ръководител на програмата за опазване и проучване на китоподобните бозайници в Черно море проведе **лекция на тема „Делфините в Черно море“ в Регионален природонаучен музей – Пловдив.**

На 1.11.2019г. **отбелязахме Деня на Черно море в отново в Регионален природонаучен музей – Пловдив.** Събитието започна с информация за Черно море и делфините, премина през моряшки възели, игри и арт работилница и завърши с викторина с награди.

Като част от дейност по проект „Натура 2000 в България **беше извършено сериозно проучване за монтирането на мултимедиен проектор**, като бяха проведени над 15 срещи с Община Стара Загора, Държавната опера в Стара Загора и фирма „Кремък“.

На 1.11.2019г. **проекторът беше монтиран,** за да прожектира на стената на операта – в самия център на Стара Загора, **благодарение на сътрудничеството на Община Стара Загора и Държавната опера в града**. На официалното откриване присъстваха граждани, представители на партньорите ни – медии. Официални гости на събитието бяха Райчо Гънчев създател на Прабългарската школа за оцеляване „Бага-Тур“, Георги Митев - директор маркетинг на Държавна опера Стара Загора, Антон Тенев – директор техническо направление на Кремък ЕООД. До края на годината проекторът излъчи **общо 100 часа видеоматериали**, предоставени от организациите Зелени Балкани, WWF България, БДЗП, НПМ към БАН, Източни Родопи, Актуално, Ти и ЛИДЛ за по-добър живот, Хоби ТВ, Дарик Радио, Британика България, Държавна опера Стара Загора и прабългарска школа за оцеляване „Бага-Тур“.

Също така на 1.11.2019г. екипът на **Спасителния център за диви животни бе поканен от Контур Глобал да гостува в ТЕЦ Марица Изток 3**, заедно с 50 деца. С децата освободихме 2 мишелова, 6 керкенеза, 7 таралежа и 28 зеленоглави патици край яз. Червен бряг и яз. Розов кладенец.

На 9.11.2019г. студенти от Тракийския университет и ученици от Националната гимназия по ветеринарна медицина „И.Павлов“, които са **доброволци към Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани, се включиха в кампанията по залесяване край гр. Стара Загора.**

На 10.11.2019г. **ученици от III а клас от ОУ „Кольо Ганчев“, Стара Загора посетиха Спасителния център на Зелени Балкани**. Разказахме им за дейностите на Центъра, а по време на презентацията, децата имаха възможност сами да се включат в

прегледите на пациентите в реанимацията на Центъра.

На 12.11.2019г. екип на Зелени Балкани **представи дейностите на Спасителен център за диви животни пред Второ основно училище „Петко Рачов Славейков“, Стара Загора**.Беседата се осъществи по любезна покана на 1 Д клас, като в рамките на един учебен час запознахме децата с работата ни в клиниката и лечението на ранени диви животни.

На 17.11.2019г. ученици от Националната гимназия по ветеринарна медицина „И. Павлов“, студенти от Тракийския университет, както и членовете на СНЦ "Клуб за приложно-планински спортове - АГАРТА", Пловдив се включиха в разнообразни доброволчески дейности в Спасителния център за диви животни.

На 18.11.2019г. екип на Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани заедно с верните си "помощници" - улулицата Чара и керкенезът Владко **посетиха ученици от Профилирана Природоматематическа гимназия "Гео Милев" в гр. Стара Загора.** Запознахме учениците от 7ми до 12ти клас с профил „Биология“ с дейностите на Спасителния център.

На 23.11.2019г. екипът по проект „Светло бъдеще за черния лешояд“, заедно с колеги от България и чужбина, взе участие в **международното преброяване на белоглавите лешояди на Балканите**, координирано от Българското дружество за защита на птиците.

На 25.11.2019г. екипът по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“, заедно с доброволци от Академията за доброволци посети **учениците от 1-ви до 4-ти клас в НУ „Отец Паисий”, с. Динк**. Разказахме на децата колко е важно да опазваме природата и да се съобразяваме със защитените територии (каквито са зоните по Натура 2000), както и за китоподобните, които се срещат в Черно море

На 28.11.2019г. посетихме **децата от НУ „П. Р. Славейков”, гр. Пловдив** и им разказахме защо прилепите са толкова важни за природата и кои зони попадат в екологичната мрежа Натура 2000 именно заради тях. В края на занятието учениците получиха книжки с прилепчето Дарки и книгоразделители.

През месец декември се проведе и **рисувателно ателие на тема „Спасяване на диви животни“**. В него се включиха деца от Детска градина 13 "Пролет", гр. Стара Загора.

На 5.12.2019г. Зелени Балкани **отбеляза Деня на доброволеца в Стара Загора и Пловдив**. В Стара Загора бяхме подготвили интерактивна игра в Спасителния център за диви животни, от която всички научиха нови и интересни факти за дивите животни. Участниците с най-добри и бързи отговори получиха награди.

На 10.12.2019г. **студенти по Ветеринарна медицина от Тракийския университет проведоха упражнение „Биология и болести по дивеча“ в Спасителния център на Зелени Балкани**. Партньорството в името на обучението на младите, бъдещи, специалисти в областта на ветеринарната медицина между Тракийския университет и Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани е традиционно и датира от самото основаване на Центъра.

На 12.12.2019г. екип по проект „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ и стажанти на Академията на Зелени Балкани, **в партньорство с читалище „Тракия – Пловдив – 2008“ бяха на гости на клуб „Родолюбие“ към СУ „Братя Миладинови“, гр.**

Пловдив. Учениците от 1 до 3 клас научиха факти за живота и поведението на прилепите и делфините.

На 19.12.2019г. **екипът на Спасителния център за диви животни освободи 8 зеленоглави патета на езеро Загорка в гр. Стара Загора.** На събитието присъстваха, доброволци на Центъра, граждани, регионални медии.

В края на месец декември 2019г. **млади природозащитници се включиха доброволно в дейностите на Спасителния център за диви животни като част от кампанията „През почивните дни в Спасителния център“**. Децата се включиха в лечението на пациентите от реанимацията и участваха в дейности като преглед, обезпаразитяване, хранене.

2. РАБОТА С ДОБРОВОЛЦИ

Огромна част от дейностите на „Зелени Балкани“ са свързани с работата с доброволци и привличането на повече хора в преки природозащитни активности, за възпитание на отношение и отговорност към опазването на околната среда. Доброволчеството е играло основна роля в първите години от съществуването на организацията, помогнало е за оцеляването ѝ, допринася и сега в не-малка степен за изпълнение на ред преки консервационни дейности, особено във важни направления, за които няма спечелено финансиране.

И през 2019г. Центъра бе партньор на Министерството на образованието и науката по проект „Студентски практики“. По време на нашето участие в него, над 70 студента от Ветеринарномедицинския, Аграрния и Стопанския факултет на Тракийски университет, Стара Загора, преминаха на практика при нас. А през лятото имахме 38 ученика от НПГВМ „И.Павлов“ на производствена практика, както и 3 студента по ветеринарна медицина, провеждащи задължителния си летен стаж в амбулаторията на Центъра.

През 2019г. СНЦ ,,Зелени Балкани – Стара Загора“ участва в проекта - „Студентски практики – Фаза 1” Проект BG05M20P001-2.002-0001 изпълняван от Министерството на образованието и науката по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ на Европейския съюз. Сдружението участва като Обучаваща организация, а негови служители изпълняват функцията на Ментори на студентите, които участват в Студентските практики провеждани от Сдружението. Реално Сдружението не получава финансови ресурси от този проект, а единствено осигурява материална база и институционален капацитет за провеждането на практиките. В рамките на проекта са покрити разходи за възнагражденията на менторите, които работят пряко със студентите.

В пловдивския офис на Зелени Балкани Пловдив от август до октомври на стаж по Еразъм се присъедини доброволеца Деница Георгиева, завършваща магистратура в Дания. Благодарение на стажът ѝ в Пловдив бе организирана Академия за доброволци в рамките на месец и половина. Събраха се 6 нови доброволеца, които преминаха кратък курс за запознаване с дейностите на Зелени Балкани, включваха се и сами провеждаха информационните дейности, а накрая бяха наградени със сертификат за доброволчество по време на честването на Деня на Черно море в Природонаучния музей в Пловдив.

3. ИНТЕРНЕТ "ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО", ЧЛЕНСТВО И ВРЪЗКА С ЧЛЕНОВЕТЕ И СЪМИШЛЕНИЦИТЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

През 2019 г. „Зелени Балкани" продължи попълването на информацията в официалната си интернет страница, както и в страниците по направления. Организацията има **9 тематични сайтове** по направления, сред които сайт на Спасителния център за диви животни, сайтове за опазване на прилепите, китоподобните, хищните птици, НАТУРА 2000, чаплите, червеногушата гъска, Поморийско езеро и Посетителския център на езерото.

В допълнение на това, **общо 11 различни сайта** систематизират информацията по актуални или наскоро приключили проекти на организацията. Сред тях са и **два сайта/панела за проследяване на маркирани със сателитни предаватели лешояди и щъркели**, които позволяват на заинтересованите да наблюдават движението на маркираните птици.

През 2019 г. социалната мрежа Фейсбук продължи да бъде основен инструмент за разпространение на информация сред нашите съмишленици. Към края на годината страницата на Зелени Балкани има **над 33 300 последователи в мрежата**, присъединили се към нея в рамките на 10 години от разкриването и през 2009 г Фейсбук профилът на Спасителния център за диви животни през 2019г. има **14 800 последователи**. Екипът ни положи усилия да отговаря своевременно на запитванията и сигналите, подадени на фейсбук профилите на Организацията, както и да споделя различна информация, свързана не само с нашата работа, но и с актуални публични кампании, проекти на партньорски организации и др. актуални инициативи. Близо 250 сигнала бяха приети чрез ФБ профила на организацията, като бяха насочени от администраторите към колеги по направления, отговорни институции, или гражданите бяха подпомогнати за разследване на сигналите. През 2019г. продължи поддържането на профила на Организацията в YouTube, където представихме филмите, изработени от „Зелени Балкани" и различни видеоматериали, свързани с дейността ни. Дейностите на Зелени Балкани се споделят и чрез профила на организацията и на Спасителния център за диви животни в Instagram, както и чрез профила на Зелени Балкани в Twitter. Буквално стотици сигнали за бедстващи диви животни и други казуси бяха приети от екипа на стационарните или мобилни телефони, публикувани и на интернет страницата на Зелени Балкани.

И през 2019г. много членове и съмишленици на организацията допринесоха за популярността на природозащитната идея като разпространяваха информация в личните си профили в социалните мрежи, във форуми и блогове, за което им благодарим!

4. МЕДИЙНО ОТРАЗЯВАНЕ И РАБОТА С МЕДИИТЕ

Медиите са незаменим партньор на „Зелени Балкани" в популяризиране на природозащитната идея. По тази причина, както и като неразделна част от концепцията ни за прозрачност и публична отчетност при работата ни и през 2019 г. ние активно работихме с медиите. Информация за всички дейности на организацията бе представяна на интернет страницата ни и в социалната мрежа Фейсбук. За всяко по-значимо събитие или дейност бяха разпространявани преслистове до регионални или национални медии, членове и съмишленици. Представители на медиите бяха канени като преки участници в публични кампании, теренни и образователни дейности.

Като резултат от активната ни работа за връзки с обществеността работата ни бе широко отразена както в интернет пространството, така и в електронните и печатни

медии - на национално и регионално ниво.

През 2019 г. в базата ни данни са съхранени **637 медийни изяви**. Най-голям "дял" имат отразяванията в интернет пространството (това са откритите и съхранени интернет публикации, като броят им вероятно е доста по-голям), разпределени по следните проекти и направления:

Проекти:

- „Натура 2000 в България – Нови Хоризонти" – 224 медийни изяви;
- „Светло бъдеще за черния лешояд" - 196 медийни изяви;
- „Опазване на червеногушата гъска" – 1 медийна изява;
- „Подкрепа за изпълнението на РДМС в Черно море чрез разработване на регионална мониторингова система за мониторинг на китоподобни (D1) и шум (D11) за достигане на ДЕС" – 23 медийни изяви;
- "Мониторинг и смекчаване на приулова на китоподобни в български води" – 1;
- „По-голям шанс за белошипата ветрушка (Falco naumanni) в България" – 34 медийни изяви;
- „Опазване на египетския лешояд на балканите" – 7 медийни изяви;
- „Развитие и прилагане на общ еко туристически продукт в Белозем – Европейско село на белия щъркел в България" – 9 медийни изяви;
- „Ежегодна издръжка на Спасителен Център за диви животни/рехабилитация, размножаване и връщане в природата на редки животни/, гр. Стара Загора за периода 2019 г." – 2 медийни изяви;
- „Смекчаване приулова на черноморски муткури в българските води на Черно море" – 1 медийна изява;
- „Развитие на местна трансхумация за опазване и устойчиво управление на пасища" – 1 медийна изява;
- „Синьо лято със Зелени Балкани" – 1 медийна изява;
- Други, неотбелязани по проект – 137 медийни изяви.Направления:

№		брой	в %
1	Лешояди	189	29.7
2	Спасителен център	94	14.8
3	Прилепи	71	11.1
4	Бял щъркел	47	7.4
5	Белошипа ветрушка	39	6.1
6	Зелени Балкани - общо	37	5.8
7	Делфини, китоподобни	32	5
8	Публични кампании	29	4.6
9	Информационни дейности	28	4.4
10	Влажни зони	22	3.5
11	Марица	12	1.9
12	Натура 2000	6	0.9
13	*не е посочено*	4	0.6
14	Зелен пояс	4	0.6
15	Обществени кампании	3	0.5

16	Египетски лешояди	3	0.5
17	Царски орел	3	0.5
18	Залесявания	3	0.5
19	Среднозимно преброяване	3	0.5
20	Ловен сокол	2	0.3
21	Доброволчество	2	0.3
22	Образователни дейности	1	0.2
23	Антикорупция	1	0.2
24	Бракониерство - язовири	1	0.2
25	Поморийско езеро	1	0.2

Сред интернет сайтовете публикували информацията за дейността ни има такива на информационни агенции, медии, страници „по интереси“, специализирани страници и пр.

5 репортажа и предавания по националните и кабелни телевизии отразиха работата на организацията. Сред най-отразяваните аспекти от работата ни бяха програмите за възстановяване на лешоядите, както и дейността на Спасителния център за диви животни.

Сред медиите, които най-активно ни съдействаха и отразяваха работата ни са: БТА, интернет сайтът на Дарик радио, Дневник, Хоби Тв, Дестинация БГ, www.4vultures.org, Първият български зоопортал: *http://www.zoomania.org/* , сайтът Птиците в България: *http://www.birdsinbulgaria.org/*, bTV, Нова Тв, БНТ, Информационна Агенция КРОСС, Trafficnews.bg, Actualno.bg, Dolap.bg, Zarata.info, Marica.bg, Plovdivnow.bg, BTA, Vesti.bg, Monitor.bg, Starazagora.net, News.bg, Medianews.bg, Agro.bg, Offnews.bg, Dnes.bg, Focus-news.net, Kmeta.bg, 24chasa.bg, Gospodari.com, Chernomore.bg, Novinitednes.net, Novini.bg, Moreto.net, Standartnew.com, БНР, БНР – програма Хоризонт, БНР – програма Христо Ботев, Радио Стара Загора, Радио Благоевград, Радио Пловдив, Радио Варна, Радио София, Джаз ФМ, Z-Рок, Радио Фокус, Радио Дарик, Коалиция “За да остане природа в България”, списание GEO, вестниците Дневник, Марица, Сакар Нюз.

Отзвук сред международните медии имаха няколко инициативи на „Зелени Балкани“, сред които проекта ни за опазване на лешоядите и белошипата ветрушка в BBC.com, Daily Mail.co.uk, The Times.co.uk и др.

Използваме случая още веднъж да благодарим на всички журналисти, които с отразяването на дейността ни, допринесоха за популяризирането на природозащитната идея.

5. ПУБЛИКАЦИИ/ИЗДАНИЯ

През 2019г. бяха издадени следните издания, които бяха разпространени сред целевите групи на организацията, с което значително допринесоха за повишаване на обществената информираност за целевите ни видове:

Информационен лист по проект LIFE17 GIE/BG/371	Факт шийт	Информационен лист за проекта и мрежата НАТУРА 2000	1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Папка НАТУРА 2000 В БЪЛГАРИЯ - НОВИ ХОРИЗОНТИ	Папка	А4	1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Тефтер - Нови Хоризонти	Тефтер	А5	400	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Молив - Нови Хоризонти	Молив	различни цветове от рециклиран материал	1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Стенен календар 2019 Нови Хоризонти	Стенни	50/70	1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Настолен календар - пирамидка - 2019, Нови Хоризонти	Настолни	17/14	1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Разделител - календарче 2019, Нови Хоризонти	календар		1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Банер - Нови Хоризонти - знаме	Знаме		1	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Х Банер - Нови Хоризонти	Х банер		1	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Банер- Зелени Балкани ти благодари - с лого Нови Хоризонти	Банер		1	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Значка 30 години Зелени Балкани	Значка, правоъгълна	значки за годишнината на Зелени Балкани	200	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Детска книжка Приключенията на червеногъшия гъсок Брент	Книга		1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Детска книжка Приключенията на прилепчето Дарки	Книга		1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Настолна игра за видовете от НАТУРА 2000	Игра		1000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Информационно и интерактивно магнитно табло за Поморийско езеро	Табло		1	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Термочаша Зелени Балкани	термочаша		100	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Канчета бели	канче		100	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371

Канче с карабинера	канче		13	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Календар/пирамидка 2020 Нови Хоризонти	календари	Настолен и стенен	2000	„Натура 2000 в България – Нови Хоризонти“ LIFE17 GIE/BG/371
Книжка Димитър Попов, Галина Мешкова, Теодора Илиева - Морето, биоразнообразието, екологията, делфински експедиции в Черно море	книга	56 стр., ISBN 978-954-9433-33-3	500	Проучване на китоподобните в българските териториални води на Черно море
Банер	банер	30-годишнината на Европейския зелен пояс	1	„Съвместно журналистическо пътуване - повишаване капацитета на медиите за отразяване на Зеления пояс“
сертификат за участници в събитията	сертификат	30-годишнината на Европейския зелен пояс	24	„Съвместно журналистическо пътуване - повишаване капацитета на медиите за отразяване на Зеления пояс“
плакат за изложбата „САКАР - ЗЕМЯ НА СЪБИТИЯ“	плакат	30-годишнината на Европейския зелен пояс	10	„Съвместно журналистическо пътуване - повишаване капацитета на медиите за отразяване на Зеления пояс“
СБОРНИК С ДОКЛАДИ ОТ ДЕСЕТА ЮБИЛЕЙНА СТУДЕНТСКА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „Екологията – начин на мислене“	Сборника с доклади	ДЕСЕТА ЮБИЛЕЙНА СТУДЕНТСКА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „Екологията – начин на мислене“	40	ПУ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ БИОЛОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ЕКОЛОГИЯ И ООС“, СТУДЕНТСКИ СЪВЕТ КЪМ ПУ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ и ЕКОЛОГИЧЕН СТУДЕНТСКИ ЕКИП ЗА ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ И АКАДЕМИЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ „ЕСЕТРА“, ЗБ
,,Схеми за индивидуално маркиране на белошипи ветрушки (Falco naumanni) чрез цветни пвц пръстени прилагани в Европа“	Сборника с доклади			Аграрен университет – Пловдив
,,Използване на каракачански коне за управление на тревни местообитания, като ловни територии на белошипа ветрушка и царски орел“	Сборника с доклади			Аграрен университет – Пловдив
Пътеводител "Белозем - Европейско село на белия щъркел в България",	Туристически пътеводител		500 бр.	„Развитие и прилагане на общ екотуристически продукт в Белозем – Европейско село на щъркелите в България“

През 2019 съвместно с Националния природозащитен музей е подготвена научна статия ,, First record of the northern bald ibis Geronticus eremita (Linnaeus, 1758) in Bulgaria“ която е предадена за публикуване в научното списание Historia naturalis bulgarica.

По проект "Снижаване приулова на муткури в българските води на Черно море" е изготвена научна статия, публикувана в суплемент на Acta Zoologica Bulgarica със сборник доклади от Третата конференция по зоология и зоонози, Хисар 2019.

6. ДОБРОВОЛНИ СЪТРУДНИЦИ

Специални и дълбоки благодарности екипът на „Зелени Балкани“ изказва на своите доброволни сътрудници, без които дейностите ни през 2019г. нямаше да са толкова ползотворни, а организацията нямаше да е това, което е!

Благодарим на десетките доброволци от цялата страна, които не са поименно упоменати тук, но с дейността си подпомогнаха „Зелени Балкани“ и природозащитното движение в България! Изказваме им най-искрена и дълбока благодарност, че подкрепиха нашата дейност!

7. ДАРИТЕЛИ

Благодарим на хората, подкрепили дейностите ни през 2019г. чрез плащане на своя доброволен членски внос: СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“: Ангел Марин, Георги Дулев, Елена Дулева, Златка Николова, Иван Камбуров, Ивелин Иванов Иванов, Мария Тарийска, Наталия Стоянова-Перон, Николай Петков Стоянов, Руско Петров Петров, Симеон Марин, Христина Клисурова

СНЦ „Зелени Балкани“: Деляна Недева, Джустина Селвели, Златка Николова, Илиян Николов, Лидия Карамфилова, Николай Иванов Атанасов, Николай Стоянов, Радко Томов Ковачев, Стефан Иванов Иванов, Христо Николов

Списък на дарителите на СНЦ “Зелени Балкани“

Clemens Purtscher, Амала Бюти, Ангелина Мичева, Андреас Зафиракис, Антон Вълков, Фондация „БИКОУЗ в помощ на благотворителността“, Боряна Дичева, Валентина Красимирова, Велде Лесо, Веляна Антонова Илчева, Галина Александрова Каталиева, Георги Румянов Стойчев, Дончо Киров, Емануил Славов, Здравко Пламенов Попов, Златка Николова, Зорница Карагьозьова, Иван Пърпалов, Ина Валериева Иванова, „Кока Кола България“ ЕООД, Николай Арабаджиев, Николай Иванов Атанасов, Поля Русева, „Самап Лимитид“ клон България, Станчо Станчев, Стела Ангелова Младенова, Стефка Тодорова, Стоян Горанов.

Списък на дарителите на СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“

Stichting Wildlife, Анелия Павлова, Валентина Петрова, Вера Прокопиева, Виолета Илиева, Владимир Сълов, Георги Дулев, Георги Магриотов, Грозданка Русева Стамова, Даниела Грозева Тахова, Дарина Делчева Вирянск, Диан Пенев Господинов, Диана Раденкова, „Дорис Травел“ ООД, Езикова школа Британика - Варна, Екатерина Вълчева, Елена Стоева, Емилия Тодорова, Жанета Иванова Илиева, Жереми Жан Тушар, зоопарк WESTFALISCHER, Ивайла Нарцис Златанова, Ивелин Иванов, Илиян Николов, Илиян Стоев, Ирен Владкова Топалова, Ирина Пламенова Димитрова, „Колпойнт Ню Юръп“ ЕАД, Константин Дичев, Костадин Атанасов, Красимир Янков, Кристина Юлиянова, Кристиян Пламенов, Лилия Тодорова Карамфилова, Лина Филипова, Мария Пармакова, „МД Колева Шуерм“, Мирослава Олегова, Михаела Петрова Петров, Надежда Божидарова, Нели Здравкова, Нина Вутова, Панайот Казаков, Пламен Тановски, Полина Йосифова, Полина Христова, Ралица Великова, Ралица Георгиева, Симеон Марин, Станимир Чакалов, Станимира Делева, Тихомир Костадинов, Траян Русев, ФПББ, Цветелин Иванов Андреев, Цветелина Загорска, Юлиана Георгиева, Юлия Зарева.

Димитър Попов
Председател на УС на СНЦ „Зелени Балкани“